

בני ציון

סימן א.

לברר חשבון שנות השמיטה, ואם יש ספק בזה,
ואת"ל דיש ספק. אי יש לצדד להקל בשביעית
בזה"ז, או לא.

וזה החלי, בעזרת צורי וגואלי.

[א] שורש דבר זה בש"ס דע"ז (ט' ע"ב) אמר
רב כונא בר"י דר"י האי מאן דלא
ידע כמה שני בשבוע הוא עומד. נישפי חד שתא,
ונחשוב כללי ציובלי ופרטי בשבועי ונשקל ממאכ תרי
ונשדי אפרטי ונחשבונוכו לפרטי בשבועי וידע כמה
שני בשבוע. וסיומך כ"ו. ופירש"ל ד"ה נטפי הדא
שתא על שני דמחורבן ועד שנה שהוא עומד זה
מכאן טעמא דתני תכנית (כ"ט ע"א) מגלגלין זכות
ליום זכאי וחוצה ליום חייב כשהרצ הבית בראשונה
מואלא שבת כי ומואלא שביעית כי והשנה בא
כי וכן בשני. אלמא שהא דחורבן אתחלתא דשמיטה
למכור כוות, ומאן דמני לשני חורבן לא מני להכי
שתא צדי שני דחורבן, אלא צדי שני דקס ציתא
כואיל ונפק לי רובא צ"י בא, כלכך מאן דצעי
לממני שמיטה לוספק לשנת חורבן על מנין שני דבתר
חורבן פכ"ל. ובהוס' שם ד"ה האי בעתיקו דברי
רש"ל וז"ל מתוך פירש"י משמע שרואה לפרש דמואלא
שביעית כי כשהרצ הבית בשני כלומר שנה שמתחלת
שמיטה לחזור, ובהצ"ח הרצ בשנת ת"ך לצנינו" ולפי
שכבר ילא רוב השנה אין התנא המונח שני החורבן
מונה אותה אלא מתחיל משנה שלאחרי שהיא שנה
שני של שמיטה לפיכך יש להוסיף שנה אחת על מנין
שנות התנא וכו', ובהוס' מסקו דנראה שחזר צו רש"י
ממה שפירש כאן בפירושו מלשם דערכין כמו שפירשתי
אח"כ 1234567 עכ"ל בהוס'.

[חמי' על הוס' ע"ז (ט' ע"ב) בדיה האי, וישוב לסתירת דברי
רש"ל מפירושו לסי' דע"ז, לפירושו לערכין.]

[ב] ולא זכיתי להבין דבריהם הקדושים ז"ל דהא
לא נמלא צד"ל מה שביאנו בשמו
"דשנת ת"ך חרצ הבית" והנה י"ל דגם הוס' נזכרו בזה
שכתבו בתחלת דבריהם "מתוך פירש"י משמע" אמנם
לליכ האך משמע מתוך פירש"י דשנת ת"ך חרצ
הבית. ואי מהא דכתב רש"ל שם (ט' ע"א) כהשבו
מזריאת אדם עד חורבן בית שני, כתב לצסוק וימי
בית שני ת"ך כרי תכניה נמלא קע"צ חסרין מד
אלפים וככי חני בסדר עולם עכ"ל. הנה זה פשוט
דמתחלת דברי רש"ל שכי "וימי בית שני ת"ך" אין
ראי דס"ל דלא עמד הבית רק ת"ך שנים, דהא לשון
זה איחא גם בש"ס דערכין (י"ב ע"ב) מכדי בית
שני כמה קס ארבע מאה ועשרים, ועכ"ל דכפירוש
ד"ך שנים שלמים קס מלכד השנה שנחרצ שלא

הי שנה שלומה ועיין בהוס' ערכין (י"ב ע"ב) ד"ה
כ"ל, אמנם לכא"י י"ל דמסוף דברי רש"ל שכי נמלא
"קע"צ" חסרין מזה משמע לי' להחוס' דס"ל לרש"ל
דשנת ת"ך חרצ הבית. ואשר באמת מכה זה שכוונ
צפי העולם לומר קע"צ אחר החורבן נשלמו ארבעת
אלפים, הקשו הוס' על כהש"ס דס"ל דשנת תכ"א
חרצ הבית, דלשיטתו לא כי להם לומר אלא "קע"א"
אמנם קשה לפענ"ד, דמנ"ל להחוס' להוכיח מלשון
רש"ל זה דס"ל דשנת ת"ך חרצ הבית לפי המבואר
בספרי מסדרי הדורות כיוחסין וכו"ל וכו"ל, וכו"ל,
דיל"מ כי בשנת ג"א תמ"ח, ואלף שנים אח"כ
בשנת ג"א תמ"ח כי בתחלת מנין כשטרות, ושי"פ
שנים אח"כ בשנת ג"א תמ"ח כי חורבן בית שני,
ולפי"ז עכ"ל דס"ל לצעלי מסדרי הדורות כ"ל
דכפירוש כהשבונוט השנים המבוארים בסדר עולם
וצפ"ק דע"ז היא דכעודא או בענין המכר בחז"ל
שכי צ"ך וכך לצריאת עולם. כהונח שכי זאת בתוך
השנה ההולכת. ולא לאחר שכבר עברו שנים שלמים
הזכרים, ושהענין או העודא הנדרש כי בשנה
שלאחרי. ולדבריהם אחי דשנת ג"א תמ"ח כבר כי
כלין ת"ך שנים, ופי' באז כבר כי בשנת תכ"א לצנין
הבית, כי בתחלת צנין בית שני כי בשנת ג"א
ת"ח צכ"ד כסלו (עיין סכ"ד שביאנו כן משי"ק כ"א
צ"י) ולפי"ז צכ"ד כסלו בשנת ג"א תמ"ח כי כלין
ת"ך שנים ופי' באז כבר כי בתוך שנת תכ"א לצנין
הבית, וא"כ י"ל דגם רש"ל ס"ל כצעלי מסדרי הדורות
כ"ל, וארוחנא דשיטתו דיש לקיים שנייה דחרצ
הבית בשנת תכ"א לצנין הבית, וגם איכא עק"צ
להשלמת ד"א, משא"כ להש"ס דס"ל דשנת תכ"א
לצנין הבית כי כלין בשנת ג"א תמ"ח. וכימו דלא
ס"ל כצעלי מסדרי הדורות כ"ל, וס"ל בפירוש
כהשבונוט הזכרים בחז"ל דכענין וכעודא הנדרש
הי לאחר שכבר עברו שנים שלמים מזרי"ע, ושהענין
הנדרש הי בשנה שלאחרי, יקשה לשיטתו קושי'
בהוס' דליכא מנין עק"צ להשלמת ד"א, ולפי"ז
י"ל כי דברי רש"ל צע"ז ובערכין כמה שפך אחת
ולכא סתירה כלל,

[עוד אופן בישוב סתירת דברי רש"ל, ד"ל דרש"י עשה.
חשבונותיו לבהר"ד, ומנן עק"ב הוא לז"ד.]

[ג] ועוד אפי' נימא דגם רש"ל ס"ל כהש"ס
בפירוש השבון השנים המבואר בחז"ל
כיונו

שחל צימות כחול, יל דס"ל דחשבונו חשנים צס"ע
 כס לוי"ד וצתוך השנה כחולת. או לצבר"ד וחי
 לאחר שעברו שנים שלמים, ולפי"ז מה דכתיב בשנת
 ז"א תחקי"ה לצבר"ד חיי למחזור קנ"ד, דמולד ניסן
 הי ציוס ב', ח, פ"ז, וחי יכולין לראות כלצנה החדשה
 צליל ג', ולפי"ז הי ר"ה ניסן ופסח ציוס ג' כמו
 שעולב גם להשצון אמלטי דסימנכ הי זש"ג, ולפי"ז
 הי עלרת ציוס ד' דכ"א י' לספירכ ולא משכחת שחי
 חל' אז בשנת.

[הבבלי ביצה (ט"ז ע"ב), והירושלמי ע"ז (פ"א ה"א) דפליגי
 אי ר"ה של שנת צום נחמי הי' ביום ו'. אולו לשיטתה אי
 דה"ה מת בעצרת שחל בשבת או בחול.]

[ה] וארוחנא להצין צזכ פלוגתת הצבלי צילכ
 (ט"ז ע"ב) והירושלמי ע"ז (פ"א)
 (ה"א) דמפרש ר' חסדא צבצלי צילכ, הקרא (נחמי ח')
 ושלחו מנות לאין נכון לו, למו שלא הניה עירובי
 תצבליין כו, כרי דס"ל ע"כ דר"ה הי ציוס ו',
 ולפי"ז אחי כי"ג תשרי בשנת, ואין לומר דר"ה באמת
 הי ציוס כ'. וזכ דלכרכו ע"ת היינו לכדרים חון
 לתחום מקום כועד שהי עושין שני ימים ר"ה מספק
 ולתשצון המועדים כו' מונין מיום כ', ולפי"ז ל"ה
 כי"ג בשנתא, (ועיין בר"ה פ"א דצילכ שחציו מה
 שנמלא בשאלכ נמר רב נסים ז"ל מלפני רציו כ"א
 גאון ז"ל), ז"א דלפי"ז אחי דיוס כ"ד יוס כלום
 שקצבו אז צימי עזרא ונחמי (נחמי ט') כו' בשנת,
 חכ או אפשר, ועכ"ל דס"ל לר"ה דר"ה כו' ציוס
 ו', ולפי"ז כי"ג תשרי כו' בשנת, וצירושלמי ע"ז
 (פ"א ה"א) מקשי למכ לא קצבו דהענית אז ציוס
 כי"ג תשרי. ומתקן משום צרי דמועדא, ומקשי כירושלמי
 אין נאמר דכו' בשנתא כו, אמר ר' יוחנן צר
 מדיוח אנא חשד יתכ ולא כו' בשנתא עכ"ל, כרי
 דס"ל לכירושלמי דלא הי אז כי"ג תשרי בשנת,
 אמנכ לכניל ח"ש דלשיטתה אזלו, דכצבלי דס"ל
 דחשבונו חשנים צס"ע כס לצבר"ד וכניל, וכיון
 דתענית זכ הי בשנת כ"א לארתחשסתא שכו"א ג"א
 חכ"ז, ז' למחזור קפ"א, דחי סימנכ ככ"ז, וחי אז
 מולד תשרי ציוס ד', י"ד, תשמ"ז, וא"כ יוכל להיות
 דצליל הי עדיון לא ראו כלצנה החדשה ונפרט אס
 כמולד האמיתי הי מתאחר מכאמלעי. ולא ראו
 כלצנה החדש רק צליל ו', וא"כ הי ר"ה ציוס ו',
 ושפיר מפרש ר"ה צבצלי הקרא ושלח מנות כו' למו
 שלא הניה ע"ת, אצל כירושלמי לשיטתה אזול דס"ל
 דחשבונו חשנים צס"ע כס אז לוי"ד וצתוך שח
 כחולת או לצבר"ד ולאחר שנים שלמים שעברו,
 ולפי"ז הי כלום בשנת ג"א תכ"ה לצבר"ד, ח' למחזור
 קפ"א וסימנכ צש"ז, וחי אז מולד תשרי ציוס א'.
 כי"ג. תקמ"צ. וא"כ אפי' אס צליל צ' עדיון לא הי
 אפשר לראות כלצנה החדשה. אלא צליל ג'. וא"כ הי
 ר"ה ציוס ג'. ושפיר עולב יפכ דחשצון של ר' יוחנן
 כירושלמי דכ"ג תשרי ל"ה בשנתא. דלכניל כו' כ"ג
 תשרי ציוס ד' ודוק.

[מירושלמי הגל היא רמי' למיש הרין בפ"ב דתענית
 לחלק בין תענית של גשמים לשאר תענית.]

[ו] ואשר לפי"ז יש לכציו רמי' מכירושלמי כניל
 לכרי' שחציו כרין צפ"צ דתענית (ט"ז ע"ב)

כיינו לאחר שעברו שנים שלמים, מ"מ יש אופן
 לקיים שניכס היינו שחצו קנ"ז להשלמת ד"א. וחרב
 כצית שני בשנת חכ"א לצנין הצית, לפימ"ש כר"ה
 ז"ל צע"ז (ט"ז ע"ב) דחי צמנהגו ראשונים שחי
 חשבונו מצריחת עולם שחצת מוסיק על השני שנה
 אחת חכ נמלא משרש בשנתא כגאונים צכרצב
 מקומות כי י' מי שחוצ מצשרי של וי"ד, חכ הוא
 כחשצון כנכון יותר אפי"פ שלא פשט מנכנו כי הוא
 מתחיל ממחילת העולם, וי' מי שחוצ מצשרי שחולדו
 צכר"ד וחוצ חכ שלא נמלא כנמלא, חכ מוסיק
 על כרשון חשצונו שחכ אחת חכו שפסט עכשיו
 צכל כמקומות כידועין לנו עכ"ל, ומעתה יל דרש"ל
 ס"ל דחשבונו חס"ע כס ממולד צכר"ד, וא"כ אפי'
 חי ס"ל דחשצון חשנים כיינו שנים שלמים שעברו,
 זכ מ"ש ג"א תכ"ה כיינו שחצו עבר בשנת כחורצן
 זכ כחורצן בשנת ג"א תכ"ה לצבר"ד, כיינו בשנת
 תכ"ה לצנין הצית, ומ"מ יש לקיים מ"ש רש"ל דנמלא
 קנ"ז חסרין להשלמת ד"א, דכ"א לחשצון מולד וי"ד.
 משום דשנת תכ"ה לצבר"ד. היא תכ"ה לוי"ד,
 זכרצ"ס דמאחר שנת כחורצן עס שחכ אחת מחשצון
 רש"ל, הוא משום דס"ל דחשבונו חס"ע כס למולד
 וי"ד. ולפי"ז חרצ הצית שני ג"א תכ"ה לוי"ד.
 דכ"א ג"א תח"ל לצבר"ד. ולדודי' ליכא מנין עק"צ
 אפי' לוי"ד ומכש"כ לצבר"ד, ומעתה מניל להתוס'
 דרש"י צע"ז ס"ל דלא עמד צית שני רק ת"ך שחכ.

[1234567]

[חקירה גדולה בחשבונו השנים בס"ע. על איון.
 חשבון ליצירה אדניו הטבעי, אי לבהר"ד, אי ליר"ד (אי ליר"ב
 תיח' אי לגבי תת"ר). אי לאחר שנים שלמים שעברו. אי
 בתוך השנה ההולכת, ולכ"ה יל דפליגי בזה הבבלי והירושלמי.]

[אוצר החכמה]

[ז] אמנם לאחר הכתובות ראיתי דשפיר הכריחו
 כחוס' מלשון רש"ל צע"ז, דס"ל
 דלא עמד צית שני רק ת"ך שחכ. והוא צכקדס
 לחקור צורש הענין בחשבונו חס"ע, על אחכ חשצון
 ליצירה, ואופן חשצון אדניו טבעי, ואס סוצלים
 חשבונו חס"ע צין למולד צכר"ד, צין למולד וי"ד.
 (צין למולד ד"כ תיח' צין למולד גכ"צ תת"ר), צין
 לאחר שנים שלמים שעברו, צין צתוך שחכ כחולת.
 או לא, ולכ"ה יל דפליגי צזכ הצבלי שנת (לי פ"א)
 זכירושלמי חגיגה (פ"ב ה"ג) וצילכ (פ"ב כ"ד) אי דוד
 כמלך ע"ה מת צעלרת שחל בשנת, או צעלרת שחל צימות
 כחול, ועיין תוס' חגיגה (י"ז ע"א) ד"ה אף עלרת.
 וצמד"ר רות (פ"ג צ'), וצרש"ל פי' אמור, דכצבלי דס"ל
 דמת צעלרת שחל בשנת ס"ל דחשבונו חשנים צס"ע
 יסדו למולד צכר"ד, ולא לאחר שנים שלמים שעברו,
 זרק כעובדות וכמאורעות שחצו צס"ע הי צתוך שחכ
 כחולת. דכ"ה לפי חשצון צעלי מסדרי כדורות מת
 דוד כמלך ע"ה בשנת צ"א תחקי"ד לצבר"ד י"ז
 למחזור קנ"ד, ומולד ניסן של שחכ זאח הי ציוס ד',
 כ"ג. רמ"א, ולפי"ז לא הי יכולין לראות כלצנה החדשה
 צליל כ', ורק צליל ו', וחי ר"ה ניסן ופסח ציוס ו',
 דצעת שחי מקדשין עפ"י כר"ה לא הי מקפידין
 שלא לקצוע פסח צימי צד"ן, כמצואר צרש"י פסחים
 (ר"ח ע"ב) צד"ה צשני, ועיין צתצ"ץ ח"א כו' קל"ה,
 ולפי"ז חג כשבונו דכ"א י' לספירכ כו' אז בשנת
 ועיין ר"ה (ו' ע"ב) דחי רב שמעי' עלרת פעמים הי
 כו' וצרש"י שס, אצל כירושלמי דס"ל דמת צעלרת

ט"ז) על הא דמבואר במתני דאין גוזרין תענית על
כלבד בתחלה כ"י שלא להפקיע שיעורים. וכי דחינו
דוקא בתענית של גשמים כלבד שאז השער מתייקר
כשרואין שמתענין על הגשמים, אבל לא בשאר תעניות
גוזרין על כלבד. יע"ש וצ"י וצ"ה הו"ה סי' תקע"ג
ולחצון הירושלמי ה"ל אתי דיום כ"ד תשרי יום
התענית שקבעו אז ה' ציוס ה'. הרי כיון דלא ה' תענית של גשמים, לא חשבו שמה יתייקר השער,
אוצר החכמה: 1234567

[לחצון הירושלמי נתבאר התיב"ע (שמות ב. ב.) על נכון,
ביאור נחמד מהאון בעל תר"א. ופילפול ע"ד.]

[ו] ולחצון הירושלמי ה"ל יש לבאר דזה על
נכון התרגום יצ"ע (שמות ז' ז')

צפסוק ותבר האשה וגו' ותלפניהו שלשה ירחים,
מפרש ואיתעצרת איתתא וילדת ציר צסוף שיתא
ירחין כו', והקשה בגאון בעל חוספות אהרן (מבגא"ד
קארלין ז"ל) צפ"י לר"כ כ"ז על החוסי ד"ה
כמאן, ממנ שאלמו דנדה ל"ה יולדת לז' יולדת
למקוטעין שנא' ויהי לתקופת הימים ותבר חנה ותלד
בן מיעוט תקופות שנים מיעוט ימים שנים, ורש"י
פירש התם מכיון שנקנסו שני ימים בחודש שביעי
ילדה. הרי דלא בני שש חדשים ולריכין עוד שני
ימים בחודש השביעי, ויע"ש שבהריך צקושיא זו
מעירוצין נ"ו שבין תקופת לתקופת ל"ה יום וז'
שעות ומהלכה, שיכנס א"כ כמה ימים בחודש ז' וכ"ש
לפיי"מ שבהחדשים א' מלא וא' חסר. והעלה לייבב
דודאי הא דקאמר מיעוט תקופות ומיעוט ימים
כיוון משום דתפסט מועט תפסט כפירש"י שם, וכן
בתקופות עלמן לריך לתפוס כמיעוט, אבל חצון
התקופות צ"ל יום וז' שעות ומהלכה היא תקופת
אמלעית פ"י שהקופות אמהות יש גדולות ממנה, וכן
יש קטנות ממנה כידוע בחכמת הציבור, ובספר
נחמד ונעים ה' קפ"ה שתקופות ניסן האמיתית ל"ד
יום וחצי, ותקופת תמוז ל"ג יום וחצי, ותקופת תשרי
רק פ"ה יום ושמינית, והקופת טבת ל' יום ושמינית.
ואנו לריכס לתפוס כמיעוט. ומ"מ לא משמע לפרש
כשיעור שני תקופות כ"ל פ"ה ימים שלמים שביא
היות מיעוט. משום דפסטיה דקרא משמע שתי
תקופות צוכ אחר זכ דחינו תקופת תשרי ותקופת
טבת האמתות שחס הקטנות. וכן אמרו צרי"ה י"א
דלכ"ע צרי"ה נפקד חנה. וימי עיבורה צאלו
התקופות ועס חוספות שני הימים הרי ככל ק"פ
ימים, ושש חדשים כסדרן אחד מלא ואחד חסר הם
קע"ז ימים. ולכן לריך שיכ"י נכנסים שני ימים
בחדש שביעי ויולדת אח"כ כלומר ציוס ק"פ. א"כ
כשחשון וכסליו שניהם מלאים יולדת ציוס שני עלמו
בחודש ז'. וזה לפי כסוגיא דפ' צנות כותים. אבל
דעת ת"י נראה דקשיא לי למאי דמפרשי שני
תקופות ושני ימים ה"ל למיכתב לתקופות וימים מאי
לתקופות הימים, אלא משום דתקופות אמלעיות
שצכס ל"ה ימים שלמים הם וילאין צצצועות כלומר
בכל תקופה י"ג צצועות ולא נשאר יום שלם שיעדיק
על הצצועות כי אס שעות. אבל תקופות האמיתיות
אינם וילאים צצצועות כי פ"ה יום הם י"ג צצועות
וד' ימים, וכן כולם אינם וילאים צצצון צצועות
ולריכס למנותם צימים, וזהו שכתוב לתקופות הימים

וכס תקופת תשרי וטבת וכדילפי שצרי"ה נפקד
חנה. ושני בתקופות אלו הם קע"ה יום. ושש
חדשים כסדרן הם קע"ז, ויולדת אחר שנאלמו שש
ירחין לתחלת שביעי שכוא יום קע"ח זכ נראה
דעת ת"י עכ"ל. וזהו אס כי הוא ענין נחמד ציפז
דעת התרגום יצ"ע, אמנם יש לפלפל על דבריו צמח
שדחק להעמים צלשון הציצ"ע ש"י וילדת ציר צסוף
שיתא ירחין. דנימא דכוונתו על תחלת חודש השביעי
לפי חצונו. אמנם להצון הירושלמי ה"ל א"ש.
דכ"כ לפיי"ז לידת משה ציונו ע"ה צשנת צ"ה שס"ה
לו"ד. דכ"ה צ"ה שס"ט לצבר"ד. וסימנכ צש"כ. ולפ"ז
כשש חדשים של הריון ה' מהם ארצבע חדשים
מלאים ושני חדשים חסרים. אשר צלירוף היו קע"ח
יום, ושפיר קאמר הציצ"ע וילדת ציר צסוף שיתא
ירחין, משום דצבר צסוף ירח כששי כלו קע"ח יום
ודר"ק:

[מסדר עולם רבא ריש פ"א מבואר דחשובות השנים הם
מבריות אדם (דהיא מולד ויד.)]

[ח] אמנם לאחר הכתובות ובעיון ראיתי דיש
להציא ראיות צורות וכברחות צעזכ"י
מכרצכ מאמרי חז"ל מסדר עולם רבא, וש"ס צצנל.
וירושלמי. ומכילתא. ומדר"ר. דחשובות השנים
הנזכרים צחז"ל הם דוקא מצריאת אדם דכ"ה מולד
וי"ד. ודוקא לאחר שנים שלמים שעצרו. וזה י"א
ראשונה, צסדר עולם רבא (ריש פ"א) מאדם עד
המבול אלף תרג"ו שנים. ועיון מדר"ר (צבראשית
ל"ה) אמרו א' לאלף ותרג"ו שנה הרקיע מתמוטט כו'
וזהו מבואר מסע"ר פ"ד דשנת המבול היתה שנה
פשוטה. דאיתא שם ויהי כעולם כו' עד מתו מי מיום
ומ' לינה עד כ"ז צכסלו. ויגצרו במים על הארץ
חמשים ומאת יום עד א' צסיון עכ"ל. ומעתה אי
נימא דשנת המבול היתה מעוצרת היו כלן החמשים
ומאת יום ציוס ל' ניסן דרי"ק ותשכח. וע"כ דכיתב
שנה פשוטה. ועיון עדיות פ"צ מ"י משפט דור המבול
שנים עשר חודש. וזהו דלא חשיב לי צפ"ג מס"ע
רבא. י"ל משום דנוסף עזיבה י"א ימים ששנת
החמה יתירה על שנת כלבד. כמבואר צפ"ד מספ"ר
הרי מבואר ע"כ דשנת המבול היתה שנה פשוטה,
ומעתה אי נימא דשנת אלף תרג"ו המבואר צס"ע
ובמד"ר הם לצבר"ד, א"כ לפ"ז ה' ג' למחזור פ"ה
וכ"כ שנת עיבור, וע"כ דשנת אלף תרג"ו היא לו"ד
דלפ"ז ה' ד' למחזור. דכ"ה שנה פשוטה, וכן
משמע מלשון הסע"ר "מאדס" עד המבול כו'. וצריאת
אדם ה"כ צמולד וי"ד, כמבואר צחוס' ר"כ (ח'
ע"ה) צד"כ לתקופות :

[מש"ס דריה (י"א ע"א) ראה דסדר חשובות השנים בס"ע.
היא מה שעברו שנים שלמים ממולד ויד.]

[ט] אמנם אי מהא לא נשמע רק דחשובות השנים
צס"ע היא לצריאת אדם דכ"ה מולד
וי"ד. אבל אין ראיה מכאן דלופן חשובות השנים
היא מה שעצרו שנים שלמים ממולד וי"ד, כמובן,
לזאת נלפענ"ד להציא ראיות גדולות וצורות צעזכ"י
דחשובות השנים צס"ע הם מה שכבר עצרו
שנים

[יא] אמנם לכאף יש לפלפל על ראי הכיל לפיכך
 המכרסם שבמדרכי פי כהולץ כובא
 צח"ס סי' רי"ו, ופסק לבלבד ברמיא אח"כ סי' י"ג
 סי' כ"ג, וצח"ר שם, לענין בזמן שהוכל כאלמנה
 להנשא כשהיא מניקה, דאם נהעצרה השנה נהעצרה
 לתיוק, אף דבכחוצות (סי' ע"ב) איתא כ"ד חדש,
 ולא כהכח"מ פ"א דה' גירושין שכי דשנת עיבור נמי
 די כ"ד חדשים, מדנקט חלמודא כ"ד חדש ולא נקט
 צ' שנים יע"ש, ומעשה י"ל דה"כ כבא אף דהש"ס
 קחשיו ואזיל רק כ"ד חדשים, מ"מ י"ל דלאו דוקא,
 וכן צאמח כ"ב חדשים, וצפרט לפי"מ דהזכיר הש"ס
 גם שנים דקאמר דאשתהי צאורחא תרתין שנים, י"ל
 דגם להכח"מ פ"א גירושין הכיל הא דפרט הש"ס
 כ"ד חדשים לאו דוקא, וכן צאמח כ"ב חדשים,
 אמנם לאחר ההצונות קלת לא דמי כלל, דעד כאן
 לא קאמר המכרסם שבמדרכי דכ"ד חדש לאו דוקא,
 רק ההם לענין הנקה דתני הש"ס צסתמא ומדבר
 רק עפ"י הרוב שנים דהמכרסם פשוטות, לזאת שפיר י"ל
 דאם נהעצרה כהנה נהעצרה לתיוק, אבל כבא מכ
 דפרט הש"ס הוא על זמן ידוע ומיוחד, ולא דיבר צסתמא
 אזי שפיר י"ל מדפרט כ"ד חדשים ולא כ"ב הוא
 דוקא לכ"כ, ושפיר קמח וגם נלכד כראי הכיל ודריק.

[בשרית אור המאיר מיישב ק' הגיל משנת לידת יצחק
 והעלה דל"א ורי ישתנו העיבורים מכפי שאנו עושין, ודחוי
 לדבריו מתוס' ר"ה (ח' ע"ב), ומהסבר חכמי העיבור בפלוגתא
 ר"א ורי"א].

[יב] והנה ראיתי בשו"ת אור המאיר סי' י"ג
 (להגא"ד מלוצקין ז"ל) שכבר עמד
 על מדוכא זו דאין אמרי צח"ס י"א הכיל
 דאוחה שנה של לידת יצחק היתה מעוצרת בא כיו
 ט"ז למחזור אפי' אי נימא דהשצון הס"ע והגמ
 ע"ז ט' המכרסם מצריאת אדכ"ר מולד וי"ד, ויע"ש שלא
 נגע כלל בחקירתיו הכיל, וברצ הכיל צח"ס י"ג שם
 באריך ליישב קושי הכיל, ובמהכתב"ר לא דק כלל,
 שבעל דעיקר קציעות השצעב עיבורים הוא רק לפי
 הסכמת חכמי ישראל להשוז למנין השנים מתשרי
 כ"ר"א ולתקופה מניסן כ"ר"א, אבל ל"ר"א לחודי' לשי
 דס"ל צתשרי נכ"כ"ע וגם לתקופה כך מניין מתשרי
 וכמבואר בגמ' ר"ב (ח' ע"א) יוכי נמלא השצון ה"ז
 עיבורין על שנים אחרות צאופן כי שנת הס"ז
 למחזור מעוצרת, וכן ל"ר"א לעצמו דס"ל צניסן נכ"כ"ע
 ומוכר ג"כ בין לתקופה בין לשנים מניסן גם לדידי
 תכי שנת הס"ז מעוצרת, ול"ר"א ול"ר"א ישתנו ז'
 בעיבורים ממכ שאנו עושין ואלו כן בעיבורים
 לדידי' צח"ס י"א י"ג ט"ז י"ט, וממילא יוכי ניחא
 דבגמ' ר"ב שם קאי על מיתר ד"ר"א ורי דאמרי
 צפסח מולד יצחק ואליבא דידכ' שפיר משני הש"ס
 דאוחה שנה מעוצרת היתה עכ"ד, ונראה מדברי הרב
 הכיל שס"ל דמולד תשרי שכי ל"ר"א, זכ המולד גופי'
 כי מולד ניסן ל"ר"א, ועל יסוד זכ צנכ כל השצונותיו
 צח"ס י"ג שם, ובמהכתב"ר לא ילא ידי חוצת עיון
 צוכ, כי מלכד שצנכ יסוד על דבר שאינו כן, ואשר
 תחוס' צח"ס (ח' ע"ב) ד"ה ולתקופות בניחו צתימא
 לומר כן כי ר"א ורי' פליגי צכרסח המולד זמ"ז
 צ', ד', תל"ח, וכבר אנכירוכי לעינין צעלי חכמי
 עצונות

שנים שלמים מו"ד ובענין הנדרש כיצ צשנכ
 שלאחריו. וכן צש"ס דר"ה (י"א ע"א) צפסח מולד
 יצחק. מלן כו', אלא דקאי צחג וקאמר לה צניסן
 אכתי צשיתא ירחי מי קא ילכד. חנא אוחה שנה
 מעוצרת היתה, וכנה מצואר צכע"ר פ"א וז"ל ומן
 המצול ועד שנוול יצחק שלי"צ שנה עכ"ל, ולפ"ז צצירוף
 חלף תרניו מלכד עד המצול הם ב אלפים מ"ח
 ומעשה אי נימא דהשצון צ"א מ"ה הם ממולד
 צכר"ד, א"כ לפ"ז כי ט"ז למחזור ק"ה. דכ"ה שנה
 פשוט, וכן אפי' אי נימא דהשצון צ"א מ"ה הוא
 ממולד וי"ד. דכ"ה צ"א מ"ה למולד צכר"ד דכ"ה
 ט"ז למחזור ק"ה. ה"י ג"כ שנה פשוט, וע"כ
 נשמע הכאן דהצונות השנים צס"ע הם מה שכבר
 עצרו שנים שלמים מו"ד ובענין הנדרש כיצ צשנכ
 שלאחריו, ולפ"ז אחי דכ"ה לידת יצחק בשנת ב"א ג'
 לצכר"ד, וכינוי לאחר שצבר צ"א מ"ה שנים שלמים
 מו"ד. וכפ"ר קאמר דאוחה שנה מעוצרת כי כי
 כי י"ז למחזור ק"ה, דכ"ה משנות בעיבור דכן
 נמסר לנו מרבותיו ז"ל רי כלל נשיאכ וצ"ד דסדר
 בעיבורים המכ גר"ה אד"ט.

[מש"ס דמגילה (י"ז ע"א) ג"כ משמע דחשבון השנים בס"ע
 הם מה שעברו שנים שלמים מו"ד].

[א] ומש"ס דמגילה (י"ז ע"א) ג"כ משמע דהשצון
 השנים צס"ע הם מה שעברו שנים
 שלמים מו"ד, דאיתא שם דיעקב אש"כ אישתהי צאורחא
 תרתין שנים דתניא ילא מארס נכרים וצא לו לסכות
 ועשה שם שמנכ עשר חדש שנאמר ויעקב נסע סכות
 ויבן לו בית ולמקנכו עשה סכות, וצבית אי עשה
 שש חדשים וקריב צחוס, ופירש"ל צד"כ אישתהי
 ח"ל דצשצו מארס נכרים לצא ליעחק אציו ויבן לו
 בית לימות כחורף עשה סכות צ' פעמים שני ימות
 כקין כרי י"ה וצבית אי עשה שש חדשים כשלא
 משכס שנא קום עלב בית אי וגר עכ"ל, וכנה כן
 תרתין שנים עכ"ל דכי שלימין, ולא צצירוף דיום
 אחד צשנכ חשצ שנה, דכ"ה הש"ס קא פרט וחשצ
 כן תרתין שנים על סדר מנין החדשים. ומדלא קחשצ
 רק מנין של כ"ד חדש, משמע דכי שנים פשוטות.
 ומעשה יקשה לצעלי מסדרי הדורות שבעמיו
 התחלת תרתין שנים כז' צשנת ב"א ר"ה לצכר"ד,
 דכי אי למחזור ק"י, ולפי המבואר מגמ' ומרש"י
 הכיל דקין התחיל מקודם, א"כ התחילו כן תרתין
 שנים צניסן צ"א ר"ה, וכלו צניסן צ"א ר"ז, דכי ג'
 למחזור וזיאת מעוצרת. וא"כ למכ קאמר דרק שש
 חדשים עשה צצ"א, אלא כי שצנכ חדשים, וכן אין
 לומר דכי צ"א ר"ה לו"ד וצשנה כהולכת, דכ"ה
 צ"א ר"ז לצכר"ד. דא"כ למכ קאמר דרק שמנכ עשר
 חדש עשה צסכות, אלא כי תשעכ עשר חדש כיון
 דחורף כרשון כי של שצנכ חדשים ועכ"ל דהתחלת
 כן תרתין שנים כי לאחר שעצרו צ"א ר"ה שנים
 שלמים מו"ד, ולפ"ז כי התחלת כן תרתין שנים
 בניסן ב"א ר"ז לצכר"ד, וכלו בניסן ב"א ר"ט. דשפיר
 כי שנים פשוטות ודריק.

[ויחוי להראי הגיל מדברי מהר"מ ה"ר ברמ"א אה"ע סי' יג
 ס"ב דאם נהעצרה השנה נהעצרה לתיוק, וישוב להדחוי
 בסבא לחלק בין כשמדבר בסתם לכשמדבר על זמן ידוע].

עצמות להסביר פלוגתת ר"א ור"י. כי לכ"ע צין לר"י וצין לר"א כי מולד תשרי של תוכו זכר"ד, ותשרי של ישוב שלאחריו כי מולדו וי"ד, וניסן שצין תשרי של תוכו ושל ישוב, לכ"ע כי מולדו ד'. ט', תרמ"ג, ואין פלוגתא כלל במעמד החמכ וכלצנה. אלא דכפלוגתא הוא כמה זמן כי תוכו מן מולד של זכר"ד, דלמ"ד צניסן נכ"ע כי רק חלי שנה פחות כי ימים תוכו מן זכר"ד, כי צניסן נכר"א אדם וי"כ אדר נכר"א עולם, ולמ"ד בתשרי נכ"ע כי שנה שלימה תוכו מן זכר"ד פחות חמש ימים כי זכ"כ אלו נכר"א בעולם ובתשרי נכר"א אדם, ועיין בלבוש בחור סי' תכ"ח, ובפרי"ח אר"ח סי' תכ"ח, ובביתאור הגר"א אר"ח סי' תקפ"א, ובכנסת הגדולה צ"ח (ח' ע"א).

[דיחוי לחידושו של הגאב"ד מלובלין דל דלרי ישתנו העיבורים, דאינו עולה יפה גם לפי דרכו.]

עוד בפחות מכפי שאנחנו חושבים בערך יתרון לחלי שנה לפי דרכו, וכיון לדידן דמונין לתקופה מניסן בקודם אין מעברין בשנה צ' למחזור, איך כשי"ב לר"א דמונכ מתשרי שלאח"כ פשיטא דאין מעברין בשנה צ' ועוד אפי' ויכוננא לי כדצרי דחשבי לתקופה לר"א מתשרי של תוכו, כא בעיר בעלמו צמוסגר שם דלריכין להסיר ט' תרמ"ג כמבואר צרמב"ס הקכ"ח, ושוב לא נשארו ט"ז שלמים, ומכ שרואה ליישג דלעומת זכ לריכין להוסיף לר"א א'. ג'. תתל"ז. מ"כ, כי תקופה ניסן בשנה ראשונה של תוכו היתה בתחלה ליל ד' נמלא תקופה תשרי הקודמת היתה צליל ג'. ט' שפות מ"א חלקים י"ד רגעים. כי אין צין תקופה לתקופה לר"ב אלא אלא ל"א יום ז' שעות תקי"ט חלקים ל"א רגעים, נמלא מצי תקופות י"ד שעות תתל"ח. ס"ג. ומולד הראשון היה זכר"ד נמלא איחרכ בתקופה ממולד א', ג', תתל"ז. מ"כ כ"ל. ונמלא כל תקופה שאנו חושבין מתחלת המולד לריכין להוסיף עליה כ"ל א' ג' תתל"ז מ"כ ונמלא תקופה ניסן משנה שניה שבמחזור יותר מ"ז ימים אחר המולד וע"י בתוספות ר"כ [ח' ע"א] ד"כ לתקופה וצין כל דברי אלה עכ"ד, במחכת"כ הרחיק לכת ושנה כרצב זכ. וגם לא הועיל כלום בתירומו. מלכד דכזכ ר"כ לאחח כחצל בשני ראשים ולומר אליבא דר"א דתקופה ניסן היתה בתחלת ליל ד' כמו לדידן וסותר א"ע מי"י וצ"י עוד זאת לא העלה ארוכה כלל לקשייתו במה שכתב דלרי"ך להוסיף א' ג' תתל"ז מ"כ על תקופה שאנחנו חושבין מתחלת המולד, [מלכד מה שגם המספר ש"י א' ג' תתל"ז מ"כ לא עלה יפה ואינו מדקדק, וכי"ל לפי דרכו א' ג' תתק"י"ז י"ד]. עוד נכפוך הוא דלרי"ך לגרוע כי כי קס"ג ס"ג מהמולד, וכסיכב שכצואו ליד טעות זכ כנראה מפני שהשג שם תקופה תשרי של מולד זכר"ד ועלה בחשבונו שכיחה צליל ג' ט' שעות מ"א חלקים י"ד רגעים, ואשר באמת כן היה, אמנם טעה זכ בחשבונו שעות שלמה, יען שהשג שכיחה בתקופה צליל ג' ט' מ"א י"ד אחר המולד זכר"ד, ובאמת כי התקופה צליל ג' ט' מ"א י"ד קודם המולד זכר"ד, כי תקופה תשרי לר"ב אלא בשנה א' למחזור לעולם לא יחול לאחר המולד, ורק כי ימים כי שפות קס"ג חלקים ס"ג רגעים קודם המולד, דריק ותשכת.

[עוד דיחוי לחידושו של הרב הג"ל דלר"א מעברין שנה ב' למחזור, מפיר"א פיה, ומברייחא הובא ביסר"ע דר"א גופיה ס"ל דאין מעברין שנה ב'. וגם ליכא למ"ד דמעברין שנה ב'.]

[ט"ו] עוד יש לתמוך על כרצ כ"ל שבעל דלר"א מעברין שנה צ' למחזור, כא מבואר בפיר"א פיה דשנה ג' מעברין ולא צ', וכן מלינו לר"א שכו"ל בעל מדרש זכ צברייחא כוצא ציסוד עולם לרי ילחק הישראל י"ל ח"ל תניא שנות הציבור שלש שנים שלש שלש שלש שנים שלש דברי ר' אליעזר, כרי מפורש יולא לר"א דס"ל דמעברין שנה ג' ולא צ', וכן חכמים ור"ג לא פליגי שם רק אי מעברין שנה כט"ז או י"ז, אבל בשנה צ' כ"ע לא פליגי וס"ל. דאין מעברין ע"ש, כרי לויכא מ"ד דמעברין שנה צ' למחזור.

תמי

[י"ג] זאת ועוד אחרת דאפי' לפי שיטתו ודרכו של כרצ כ"ל, אינו עולה יפה תירומו, צין אליבא דר"א וצין אליבא דר"י, דמכ שכתב דלרי"ך כדבר פשוט לפי אשר בחשבון דשנה כט"ז לתקופה מניסן לניסן לעולם מעוברת, ורק שאנו מונין אותה מתשרי בתור שנת י"ז. וכיוון משום דקוי"ל למנין השנים מתשרי מנין, אבל לר"י ע"כ נשלמו כט"ז שנים צניסן בעצמם ואותה שנה היא שנת כט"ז למנין השנים ובתקופות ושפיר משני כש"ס למכ דקאי לר"י עכ"ד, ונפלאין דצרי, כי דוקא אם אנחנו חיינו מונים שנת צ"א מ"ט ממולד תשרי של ישוב דכ"א וי"ד, אזי שפיר כי עכ"פ לומר לפי דרכו, דלרי"ך דס"ל דצניסן הקודם נכ"ע חיינו צין מולד זכר"ד למולד וי"ד, שפיר מוקדם חשבון שנות כדורות לר"י בחלי שנה, אבל כיון דכחשבון צ"א מ"ט חושב ממולד זכר"ד, משום דלמולד וי"ד לא כי רק צ"א מ"ח, וגם חשבון שנות הציבור גו"ח אדז"ע חושבין ממולד תשרי של תוכו של זכר"ד, וא"כ הוא לכיפך דמאחר שנות כדורות לר"י בחלי שנה. וכמבואר בתוס' ר"כ (ח' ע"א) ד"כ ולתקופה, וא"כ אדרבב אם כי שנת ט"ז למחזור לדידן, אזי כי שנת ט"ז למחזור לר"י לפי דרכו ודריק.

[עוד השגות לחידושו של הגאב"ד הג"ל במ"ש דגם לר"א ישתנו סדר העיבורים. דכי אינו עולה יפה גם לפי דרכו.]

[י"ד] ומ"ש כרצ כ"ל לבאר בחשבון ז' עיבורים אליבא דר"א עפ"י דרכו, וחושב מתשרי שנה ראשונה שבמחזור עד ניסן מאותה השנה יש יתרון חמכ על כלצנה כי ימים ד' שעות ח"ר חלקים ס"ג רגעים, ומניסן עד ניסן כצא שכו"ל שנה שיהיה במחזור עולה היתרון ט"ז ימים ז' שעות תכ"ג חלקים ל"ד רגעים ואין כאן חודש כאציב ודינא הוא לעצמא שנה עכ"ד. ונפלאי כל דצרי דכא לפי דרכו שחושב דלר"א גופיה גם לתקופה מנין מהשרי שנה כ"ע, איך ע"כ לרי"ך לחשוב לדידיה מתשרי של ישוב שנה כ"ע שכי מולדו וי"ד, דכוא מאחר בחלי שנה מכפי שאנחנו חושבים, וא"כ אחי דאדרבב דלר"א יתרון חמכ על כלצנה מתקצן בשנה ג' למחזור

[תמי' על הרב הגיל אשר כל מה שסרה בזה הי רק להמציא דרא וריי סיל דמעברין שנת ט"ז. הלא בפשיטות הי יכול להביא הברייתא דרא וחכמים (דהיא ריי) סיל דמעברין שנת ט"ז.]

[ט"ז] עוד יש לתמו' על הרב הגיל לפי דרכו ללית יתקן כי בשנת ט"ז למחזור, וכה דקאמר כש"ס לייש דאוחכ שנה מעוברת היא רק אליבא דריא וריי ולא לדין עכ"ל, תמו' מאד דלכמלאכ זאה, טורה זכ למכ לכביא ממרחק לחמו כלל בפשיטות הי יכול ליישכ עפ"י בצרייתא המוצא ביסר"ע כג"ל דריא וחכמים (דכיינו ריי בעל פלוגתי) ס"ל דמעברין שלת ה"ט"ז. וזה פשוט דאין לכביא ראי ליסודו, מכא דס"ל לריא וריי דמעברין שנת ה"ט"ז, ז"א דכה ס"ל דמעברין שנה ג' ולא ב', וליסודו לריכין לריא לעבר שנה ב', וע"כ דכוא לא מטעמי, ובטעם פלוגתא ריא וחכמים וריי עיין בזכ דבר נכון בסי' שארית יעקב צפ"י לפידר"א פ"ח.

[עוד תמי' על הרב הגיל דהא גם לדין צריכין לומר דשנה מעוברת היתה.]

[י"ז] עוד יש לתמו' על הרב הגיל במה שכתב דכה דמשני כש"ס אותה שנה מעוברת, היא רק אליבא דריא וריי ולא לדין עכ"ל, אתמכה, וכלא גם לדין לריכין לכה דאוחכ שנה מעוברת היתה, ועוד דהך דשנה מעוברת היתה, היא צרייתא דנישנית סתמא דכיא לכר"ע, ועיין בתוס' שם ד"כ אלל דגם למסקנת כש"ס שם מוכרחין לומר דאוחכ שנה מעוברת היתה. וא"כ לתי' הרב הגיל דהיתה שנת ה"ט"ז, לא בעלל ארוכך לדין דג"כ מוכרחין לומר דשנה מעוברת היתה, וגם ק"ל דשנת ה"ט"ז היא פשוטה, ושנות כעיצורים כמכ גוי"ח חז"ט. ומכ שיש לבקשות עוד ע"ד בתשובה שם, יבואר במקום אחר בחידושי צפ"י.

[וראי משי' סוטה (יב ע"ב) ומד"ר (שמות פ"א) דחשבון השנים בסי' מה שעברו שנים שלמים מויד. מדקאמר דשנה שגולד משה מעוברת היתה.]

[ה"י] בחזור לדברות הראשונות בחקירתנו כג"ל אי חשבון השנים בסי' כס מה שכבר עברו שנים שלמים מויד או כס בתוך שנה ככוללת, וכנה עוד יש לכביא ראי צרורכ בעצמי' להג"ל מש"ס דסוטה (י"ב ע"ב) דקאמר למיד דכ"א בניסן שמו את משה ביאור כיכי משכחת לה, אותה שנה מעוברת היתה, וכן במד"ר (שמות פ"א). ומעתה כלל לפי סדר עולם נולד משה בשנת ב"א שס"ח. ואם נימא דחשבינן ממולד בכר"ד הי לפי' שנת י"ב למחזור דכיא שנה פשוטה, וכן אפי' אם מחשבינן ממולד וייד הי שנת י"ג למחזור וג"כ הי שנה פשוטה, וע"כ דחשבינן דכבר עבר ממולד וייד ב"א שס"ח. וכיינו דכי לידת משה בשנת ב"א ש"ע לבהר"ד. דכיא ייד למחזור דכיא שנת עיבור.

[תמי' על הכתוב ופרח (פ' מ"ו) שהעתיק דגולד מרע"ה ביום ג', וגם מה שהעתיק כי מולד אדר הי אז ביום ה'. א' כ"ב. היא ע"כ נעקק או גרסם בטעות.]

[י"ט] והנה לפי המחזור כש"ס מגולד (י"ג ע"ב) וקדושין (ל"ח ע"א) דשצטבא באדר נולד משה, נמלא דלמ"ד דס"ל דכ"א בניסן שמו את משה ביאור ומולד באדר ראשון, הי אז ז' אדר ביום ו' כי ר"ח אדר' הי אז ביום ו"ז, ולמ"ד דשצטבא בסיון שמו את משה ביאור, ומולד באדר' הי אז ז' אדר' ביום א' כי ר"ח אדר' הי ביום א' בניסן (פ' מ"ז) שכתב וז"ל נולד אורו של עולם ע"כ שנת אלפים שס"ח ללייכר (שצטבא) שצטבא באדר ג' שעות מיום ג' וחי' מולד אדר ב'. א' כ"ב, כך מלאתי עכ"ל. ולהג"ל ליכא למיד דס"ל דגולד ביום ג', וגם גוף מולד אדר שכתבין הכ"פ. נעתק או גרסם בטעות וממקומו כוא מוכרע כיון שלדבריו הי ז' אדר ביום ג', ולפי' ע"כ הי ר"ח אדר ביום ד', ואין יכול להיות כמולד ביום הי למחרת ר"ח, (וכמג"ל המו"ל ספר כו"פ דפרוס ירושלם עשה שם עוד פירוש למולד זה, ולא כרגיש אשר מיני' וזי' כוא מופרך), וכנראה שכתמלא ללית מרע"ה הי ביום ג' כג"ל בכ"פ, הי סובר דחשבון ב"א שס"ח הס' לו"י, אבל אין הפירוש דכבר עברו שנים שלמים, ורק דבתוך שנה ככוללת נולד מרע"ה וסימן השנה הי אז לפי' כש"ס, ולפי' ולא לו בחשבון דרי"ח אדר הי ביום ג"ד, ולפי' ז' אדר הי ביום ג', אמנם מלכד דזה נסתר לפעני' מש"ס דסוטה כג"ל דאוחכ שנה מעוברת היתה כג"ל. עוד גכ דהמולד נפל צו בהכרח טעות כי בשנת ב"א שס"ח לו"י דכיא ב"א שס"ח לבכר"ד הי מולד אדר ^{אוצר החכמה} ביום ב', כ"א, תתקייג.

[מי' היוחסין בשם הראב"ה הספרדי ז"ל דמרע"ה נולד שנת ב"א שס"ח ליצירה ביום רביעי ז' אדר. מלבד מה שתמוהין דבריו משי' דסוטה הג"ל. עכ"ל דיום רביעי היא ס"ס.]

[כ"י] וכן יש להעיר על בעל היוחסין שכתב מוכרז רבי אברהם צ"ר חיוא הספרדי ז"ל דמרע"ה נולד שנת ב"א שס"ח ללייכר ביום רביעי שצטבא ימים לאחר ג' שעות מכיוס עכ"ל. וכנה מלכד מכ שביארנו מש"ס דסוטה כג"ל ללית מרע"ה הי בשנת ב"א ש"ע לבכר"ד, וכיינו דעבר ב"א שס"ח שנים שלמים מויד כג"ל. עוד זאת אפי' לשיטתו דכי בשנת ב"א שס"ח לבכר"ד לא הי אז ז' אדר ביום רביעי. כי אם ביום חמישי. דסימן השנה הי כ"ז ורי"ח אדר הי' ובשנה שלאחרי דכיא ב"א שס"ח לו"י הי אז ז' אדר ביום ג', וסימן השנה הי כ"ב, ורי"ח אדר ג"ד, כג"ל. ובשנה שלאחרי דכיא ב"א ש"ע לבכר"ד הי אז ז' אדר' ביום ו', ויום ז' אדר' ביום א', כי סימנכ זח"ג ורי"ח אדר' ו"ז, ורי"ח אדר' א"ב.

[תמי' על התוספות אהרן בישובו להתיבץ שס"ל ללית מרע"ה. הי בסוף שיחא ירחי.]

[כ"א] ומעתה לפי' דביארנו ללית מרע"ה הי בשנת ב"א ש"ע לבכר"ד, וסימנכ זח"ג. א"כ יש לתמו' על בעל תוספות אהרן כג"ל שכ' בשוב דעת כתיב'ע שס"ל ללית מרע"ה הי בסוף שיחא ירחי משום דל"ל דרש' דשני ימים: וסגי

ז"ל אשר נכתבו בדקדוק נפלא, והנה כא דלפינן דילולת לז' יולדת לשש חדשים ושני ימים ילפי מלידת שמואל דהיה בשנה כסדרה כ"ל. אשר שש חדשים כסדרן הם קע"ז יום. ועוד שני ימים הם קע"ט יום, וילדה ציוס קע"ט כיונו לאחר שכלו שני התקופות האמיתיים של תשרי וטבת דהם קע"ח יום, ומעתה בשנה שלמה לשש חדשים מתשרי ועד ניסן הם קע"ח יום, סגי באמת שש חדשים ויום אחד, ובשנה חסירה לשש חדשים מתשרי ועד ניסן הם רק קע"ז יום צע"י שש חדשים ועוד ג' ימים, דרך ציוס ג' לאחר שש חדשים מתשרי ועד ניסן דכ"א יום קע"ט אז כל סכום שני התקופות האמיתיים מתשרי וטבת ודו"ק.

[ישוב לקר' אור המאיר (ס"י יג) על החוט' ר"ה (י"א ע"א) בדיה אלא.]

[כ"ה] ואשר בהסדר דברי החוס' וצמות כ"ל, מכ מאד מיושז קר' הגאצ"ד מלוצלין ז"ל בספרו שו"ת אור המאיר סי' י"ג שהקשה על החוס' ר"ה [י"א ע"א] ד"כ אלא שז' דלמאי דמסקינן דילולת לשבעה יולדת למקוטעין ל"כ לריך לשנויי שנה מעוברת היתה דכי נמי מדליית ימי טומאה טבלה נמי ליל חמישי לחג ואפשר דילול ציוס אחרון ש"פ ע"כ. והקשה כ"ל דהא לפי שיטת החוספות ציבמות כ"ל כ"י. למקוטעין בשש חדשים ויום אחד וא"כ כ"ל לחסוב: ז"ל למקט' דילול בשש ש"פ ע"כ וע"ש שז' ליישז דלרי' ישחנו חשבון כמולדות ובעלה לפי"ז דה"י אז שנה חסירה, ולרי' כוכרחו כחוספות לומר דילול באחרון ש"פ, והנה מלכד מכ שבראיתי לדעת [באות ט'] דלולת ילחק כ"י בשנת צ"א ג' לבכר"ד, עוד זאת יקשה על חירולו לפי"ד למכ כתבו החוס' ציבמות כ"ל דילולת לז' יולדת לפעמים גם בשש חדשים ושלש ימים, ובאחז שנה משכחת לה, וגם למכ לא כתבו החוס' דלפעמים יולדת לשש חדשים גרידא בשנה שלמה לפי"ד, אמנם להג"ל מכ מאד מיושז קושייתו דהא כבר ביארנו דלולת ילחק כ"י בשנת צ"א ג' לבכר"ד. וסימנכ כ"י גכ"ז, וסימנכ שנה כסדרה, כמו בשנה שולד צה שמואל, ושפיר כתבו החוס' דאי לא היתה אותה שנה מעוברת אפשר דילול ציוס אחרון ש"פ, כיונו משוכ דבשנה כסדרה לריכין שש חדשים ושני ימים כמו גבי שמואל, והא דכתבו החוס' ציבמות שס דלפעמים סגי ציוס אחד כיונו דוקא בשנה שלימה, ודו"ק כי נכון הוא בעזכ"י:

[פלוגתה ר"א ור"י עם ר"א המודעי במכילתא (בשלח ס"ז ל"ה) אי שנה שמת מרע"ה היתה שנת עיבור או לא. י"ל דפליגי בחקירתנו.]

[כ"ז] נהדר לקדמיותה בחקירתנו כ"ל, והנה י"ל לכאורה דדבר זכ הוא פלוגתה ר"י ור"א עם ר' אליעזר המודעי במכילתא [בשלח ט"ז ל"כ] עה"פ ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה, ר' יבועש אומר ארבעים יום אכלו את המן אחרי מות משה כי"ד משה מת בשבעה באלר ואכלו ממנו ארבעה ועשרים יום של אדר ושש עשר של ניסן כ"י ארבעים שנה וישבות המן ממחרת באכלם מעבור

דסגי בשני תקופות דכ"א קע"ח יום כ"ל, וילדה צחחילת חודש כשציעי דה"י אז יום קע"ח. והנה מלכד מכ שדוחק לכעמים בלשון כתיב"ע שכוונתו שילדה צחחילת חודש כשציעי כ"ל. עוד זאת יקשה כעת על דבריו כא לא סגי שילדה צחחילת חודש כשציעי ורק בשני ימים צחדש כשציעי. כיון דשנת לידת משה כ"י שנה חסירה א"כ ו' חדשים לא ה"ב רק קע"ז יום, ונלך עוד להשלמת שני תקופות עוד צ' ימים. ולפי"ז לא בעלה ארוכה לקושייתו על כתיב"ע.

[אוצר החכמה]

[עוד תמי' על הת"א לשי' הצ"ד דלידת שמואל ה"י ב"א תת"ל א.]

[כ"ב] עוד יקשה על דברי החוספות אכ"ר כ"ל שז' דכתיב"ע ל"ל דרש דמיעוט ימים שנים, וס"ל דמ"ש הקרא ויכי לתקופת הימים וג"י כיונו לאחר ששש חדשים ויום אחד, אשר כמכ קע"ח יום, כמספר שני התקופות האמיתיים של תשרי וטבת ציבחד. דהם ג"כ קע"ח יום כמ"ש כנ"ג, וקשה בלא לידת שמואל כ"י לדעת כ"ל ד"א תת"ל. ועכ"ל דכ"ר עבר צ"א תת"ל, ממולד וי"ד וכבראיות כ"ל. וכמו נזאכר עוד בסמוך בעזכ"י, דלפי"ז כ"י לידת שמואל בשנת ב"א תת"ל לבכר"ד וסימן השנה כ"י צח"ג, א"כ כ"י שנה חסירה, א"כ לא נשלמו סכום שני התקופות האמיתיים של תשרי וטבת רק לאחר צ' ימים צחדש כשציעי.

[לשי' בעל סדר הדורות דלידת שמואל ה"י ב"א תת"ל שפיר יש מקום לישובו של הת"א, וגם ישוב לקושייתו על הת"א באות כ"א.]

[כ"ג] אמנם עכ"פ יש מקום לישבו של כתי"א לשי' בעל סדר הדורות דלידת שמואל כ"י צ"א תת"ל, ועכ"ל דכ"ר עבר צ"א תת"ל מו"ד וכ"ל, ולפי"ז כ"י לידת שמואל בשנת ב"א תת"ל לבכר"ד וסימן השנה כ"י ככ"ז. דכ"א שנה כסדרה, ושפיר ס"ל לכתי"א דעת כתיב"ע דסגי יום אחד צחדש כשציעי. וגם יש ליישז מכ שחקשיתי ע"י כתי"א משנת לידת מרע"ב. דכ"י דה"י שנה חסירה. מ"מ כיון דכ"י שנה מעוברת כ"ל. וחדש כעבור הוא ל' יום. וי"ל דס"ל לכתיב"ע דמרע"ב נולד בא"ש. כהמ"ד דס"ל צסוטכ וי"צ דבשש צסיון שמו את משה ביאור. ושפיר כל קע"ח יום צחחילת חודש כשציעי דכ"א סוף שיתא ירחי לדעת כתי"א בלשון כתיב"ע ודו"ק כיטב.

[ביאור לדברי החוס' התמוהים ביבמות (ל"ז ע"א) בדיה רוב. ודחוי למ"ש בהגהת הרש"ש ד"ל שם.]

[כ"ד] ואשר לפי דברינו כ"ל דשנת לידת שמואל כ"י סימנכ ככ"ז, לחשבון כ"ל כ"ד. ארוחנא לכ"ר צ"כ דברי החוס' כחמוכים ציבמות (ל"ז ע"א) דכ"כ רוצ שמואל מדבריהם דהא דא"ר"י יולדת לז' יולדת למקוטעין כיונו שש חדשים ויום אחד אז צ' או ג' ימים יע"ש, הא דכ"כ [י"א ע"א] וציבמות [מ"צ ע"א] ונדכ [ל"ח ע"ב] ילפי מקרא ויכי לתקופת הימים מיעוט ימים שנים. כ"י דצעי שש חדשים ושני ימים, ועיון צכגהות הרש"ש שס שז' דדברי החוס' אינו מדויק. אמנם צמחכ"ה"ר של כרש"ש ז"ל הוא לא טרח פכ לדיק בדברי החוס'

לבהר"ד. וראי' להפנימי שהביא המבאר אריח סי' תקכ"ט סק"ח
דבשנת עיבור נזהגין להתענות י' אדר א'.

[כ"ח] ומדבריו הזוה"ק פ' יתרו ופי' תרומה שבי' שמת מרע"כ בהכוח שפתח דלותא דמנהגה בשבת. לכא"י יש להביא ראי' דס"ל כר"א המודעי ובהפירא הכ"ל דפטירת מרע"כ כ"י בשנת ז"א תפ"ה לו"ד. דהיא ז"א תפ"ט לזכר"ד, לפי המבואר בש"ס דמגילת וקדושין וסי' ומכילתא: דז' באדר מה מרע"כ, ומעתה א"כ נימא דס"ל דכבר עברו ז"א תפ"ה שנים שלמים מו"ד. וכי אז שנה א' למחזור וסימנה ככ"ז, אי אפשר שיכ"י ר"ח אדר ציוס א' כי א"ס בשנת המבואר מס"ע וכמ"ס החס"י מנהגה ככ"ל, ולפי"ז כ"י ז' אדר בע"ש. אבל א"ס נימא דס"ל להזכיר דפטירת מרע"כ כ"י בשנת ז"א תפ"ה לו"ד. דהיא ז"א תפ"ט לזכר"ד, וכי שנת י"ט למחזור, וכי שנת עיבור ככ"ל, וסימנה כ"י כש"ג, ומולד המלעי של אדר ראשון כ"י ציוס ו', ז', תקכ"ז, וכי ראוי להיות ר"ח אדר ראשון בשנת לפי קציעותינו, אמנם יען כי אז כי מקדשין עפ"י כר"א, ונולד דמולד האמיתי מתאחר לפעמים ממולד האמלעי בערך י"ד שעות. ולפי"ז י"ל דלא ראו כלל בשנת ז"א שנה ורק כליל א' ולא שפיר כ"י ר"ח אדר אז ציוס א', ושבעה באדר בשבת. ולפי"ז דביארנו דעת הזוה"ק דמרע"כ מה בשנת עיבור ובאדר ראשון. לפי"ז וכי מבאן ראי' להמנהג שהביא המבאר באר"ה סי' תקכ"ט כ"ס ח' בשם המכריז ובהכ"ד, וכ"כ בהכנה"ג בשם מוכריי מולן ומוכריי צרנה דהמנהג להתענות בשנת עיבור באדר ראשון ועיון בסי' תקכ"ט ס"ז הוצא חילוקי דעות כגון זה, אמנם להזכיר דמת מרע"כ באדר א' ככ"ל, אזי לכו"ע לריכין להתענות באדר א'.

[א"ן] הכרע להראי' הג"ל ק"י על הרבינו בחיי (פ' בא) שבי' דבמדבר לא הי' מקדשין עפ"י הראי' מהוהק הג"ל, וישוב: לזה.

[כ"ט] אמנם לאחר העיון יש לפלפל על ראי' זו דכנס לכא"י קשה לי על הרצוני בחיי יפ' בא' שבי' בשם ר"ח דמי שנה שבי' ישראל צמוד לא כי מקדשין החדש עפ"י כר"א כי הענינים כי מכל כלדדים ולא ראו השמש וכללנו עכ"ה, וקשה מוכח דאיתא בזוכר ככ"ל דפטירת מרע"כ כ"י בשבת, כל לא משכחת ז' אדר שיכ"ה חל בשבת רק כשמקדשין עפ"י כר"א. ולכא"י יש ליישב עפ"י המבואר בש"ס דר"כ ג' ע"ה דכשמת אכרן נסתלקו עניני כבוד. וא"כ לפי"ז י"ל דלאחר מיתת אכרן מר"ה אלול ואילך כ"י שפיר יכולין לקדש עפ"י כר"א. אמנם קשה לפי המבואר בש"ס דתענית (ט"ו ע"ה) ובס"ע פ"י דחזרו עניני כבוד בזכות משה, א"כ כדרכי קשייתא ככ"ל לדוכתא. אך יש ליישב ד"ל דזוכר לית לי דפטירת מרע"כ כ"י ז' באדר, ורק באדר באדר המבואר במד"ר (אסתר ז' י"ג) ולפי השבון קציעותינו למפרע אתי דשנת תפ"ה לו"ד שבי' סימנה כש"ג ככ"ל, שפיר כ"י אחד באדר בשבת. ולפי"ז אין לזכר למכ שבי' המפורשים במדרש שם במקום שבהאדר באדר ש"ל שז"י באדר. עוד יש ליישב עפ"י המבואר בצ"ח אר"ח סי' רל"ב דעת הזוכר ככ"ל, דוואר בע"ש

מעבור בארן, ואומר ויאלכו מעבור בארן ממחרת בפסח מלוא וקלוי, רבי אליעזר המודעי אימר שבעים יום אכלו את כמן אחר מיתתו של משה כל כילד משה מה שבעה באדר ואכלו ממנו עשרים וארבעה ימים של אדר הראשון ושלישים של אדר השני ששנת עיבור היתה ושש עשר של ניסן כ"י שבעים שנה וישבות כמן ממחרת [רא' אומר ט' יום ז' בשבת מה משה ואכלו ממנו כ"ד של שבת ו' של אדר ושש עשר של ניסן ואותה שנה לא היתה מעוברת כ"ה]. עכ"ל. ונהג פטירה מרע"כ היתה ז"א תפ"ה ומעתה ראי' ור"י דס"ל דשנה שמת מרע"כ לא היתה מעוברת. ס"ל דכבר עבר ז"א תפ"ה שנים שלמים מו"ד. ולפי"ז כ"י מיתת מרע"כ בשנת ז"א תפ"ה לבהר"ד וכי שנה א' למחזור קל"ב. ולא כ"י שנת עיבור. ור"א המודעי ס"ל דהשבון השנים בסדר טולם אינו שכבר עברו שנים שלמים. ורק בחוק כשנה ככולה ולפי"ז מיתת מרע"כ כ"י בשנת ז"א תפ"ה לו"ד. דהיא ז"א תפ"ט לזכר"ד. וכי שנת י"ט למחזור קל"א. ולזה ס"ל דהיתה שנת עיבור.

[הפירא פ"ט, והס"ע פ"א, דפליגי אי ר"ח ניסן של שנת בניסן לאי ה"י ביום א' או ביום ב' י"ל דפליגי ב"ב בחקירתיו.]

[כ"ז] וכן י"ל דפליגי בחקירתיו ככ"ל הפירא פ"ט. וכס"ע פ"ה. דכנס בפירא פ"ט איתא בחמשי ילאו אבותינו ממגרים. בחמשי עמדו מימי בירדן לפני ארון ברית ד' עכ"ל. ומעתה כיון דעמידת מימי בירדן כ"י ציוס ב'. א"כ ע"כ כ"י ר"ח ניסן ציוס ג' לפי המבואר בקרא יבשע ד'. י"ט. וכנס טלו מן בירדן בעשור לחדש הראשון. וא"כ עכ"ל דס"ל להפירא כר"א המודעי דשנה של בניסן לאי ופטירת מרע"כ כ"י בשנת ז"א תפ"ה לו"ד. דהיא ז"א תפ"ט לזכר"ד. וכי שנת י"ט למחזור. וכי שנת עיבור, וסימנה כ"י כש"ג. ולפי"ז כ"י שפיר ר"ח ניסן ציוס ג'. אפי' א"ס כי מקדשין אז עפ"י כר"א. כי מולד המלעי של ר"ח ניסן כ"י אז ציוס ג'. ח' תתלילא, ושפיר כ"י ראוי לקדש החדש כליל ג'. וצפרט ד"ל דהקדים המולד האמיתי ממולד האמלעי בערך י"ד שעות. אמנם כס"ע פ"ה שבי' ר' יוס' אומר יום בשבת כ"י מלחמתו של יריחו. וכי צכ"ה בניסן. ולפי"ז שנה של בניסן לאי כ"י ר"ח ניסן ציוס א'. המבואר בתוס' מנחות (ל' ע"ה) דר"ה מבאן. וצרא"ש ומרדכי פ' ע"פ, וא"כ ע"כ ס"ל כר"א ור"י דלא היתה שנה זו שנת י"ט למחזור קל"א. וכי כבר שנה א' למחזור קל"ב. וכי סימנה ככ"ז. וכי ראוי להיות ר"ח ניסן בשנת לפי קציעותינו, אמנם יען כי אז כי מקדשין עפ"י כר"א, ומולד המלעי של חדש ניסן כ"י אז ציוס ו', י"א, תחכ"ז, ונודע דמולד האמיתי מתאחר לפעמים ממולד האמלעי בערך י"ד שעות, ולפי"ז י"ל דלא כ"י ראוי כלל להאחר כליל שנת, ורק כליל א' ראו כללנו החדש, ולזה כ"י ר"ח ניסן אז ציוס א'.

[מהוה"ק פ' יתרו, ופי' תרומה, שבי' שמת מרע"כ בההוא שעתא דלוחא דמנהג בשבת, יש להביא ראי' דס"ל כ"י המודעי והפירא דפטירת מרע"כ ה' בשנת ז"א תפ"ה]

תמי"ח כס ממוולד זכר"ד. אשר נמלא לפי"ז דכ"ח בשנת ט"ז למחזור קכ"ט, וסימנה זשי"ג. דרי"ה ניסן וט"ז צו אשר ילאו אבותינו ממלכים ה"ח ציוס ג', ורי"ח אייר ד"ה, ורי"ח סיון ו'. וקשה דכ"ח ע"כ לא פליגי בצרייתות כג"ל רק אז ט"ו ניסן ה"ח חמשה בשבת או ע"ש, אבל שכיב שלישי בשבת ליכא למי"ד, ואין לומר דכיון דמרע"ה ה"ח מקדש החדש על פי הראיה כדאיתא במנחות [כ"ט ע"א] לזאת עדיין לא ה"י ראוי הלכנה החדשה לראותה כליל ג' רק כליל ה"י ז"א דהא מולד הלכנה של ניסן ה"ח אז ציוס א' י"ט תתרכ"ז, ואי אפשר לומר שלא היו יכולין לראות הלכנה עד ליל ה'. ומכש"כ עד ליל ו', להצרייתות דכ"ל דבע"ש ילאו, וצפרט לפי"מ דאיתא במנחות [כ"ט ע"א] דראש חדש ה"ח אחד משלשה דברים שכי קשין לו למשכ עד שבראה לו הקב"ה צאלצטו, וכתב רש"י ז"ל שם דר"ח ר"ח וז"ל בשעת מולד לזכר אינה נראית כי א"ס מעט ואינה ניכרת כדאמרין דר"ח [כ"י ע"א] כזכר ראייתם או כזכר ראייתם עכ"ל, וא"ס נימא דזכר ה"ח כליל ה"י או כליל ו', כבר ה"ח נראה אז בעל"ל וניכר לכל אדם. וכן יקשה מהא דרבנן ור"י דלא פליגי רק אז צדד בשבת אקבע ירחא דסיון או צתרי בשבת, אבל שכי אקבע ירחא דסיון בע"ש ליכא למי"ד, ואין לומר דקידשו אז עפי"י הראיה [ודלא כהר"ח כג"ל] ולא היו יכולין לראות הלכנה החדשה עד ליל א' או צ', ז"א דלא משכחת בשום אופן שיתאחר כ"כ הראיה ממולד הלכנה שכיב אז ציוס ד' כ"א תר"ג :

[גם אי אפשר לקיים פלוגתא הברייתות ור"י ורבנן הג"ל בשנת ב-א חמ"ט לבהר"ד.]

[כ"ב] **ומכש"כ** דאי אפשר לקיים פלוגתא בצרייתות ופלוגתא ר"י ורבנן כג"ל א"ס נימא דכ"ח יל"מ צ"א תמי"ח לו"ד דכ"ח צ"א תמי"ח לזכר"ד, י"ז למחזור קכ"ט וסימנה חשי"א דרי"ח ניסן וט"ז צו ה"ח צדד בשבת, ועולדו ציוס ז' י"ז תקל"ו, ורי"ח אייר ז"ג, ורי"ח סיון ד', ומולדו ג' י"ח תתרכ"ז, ועכ"ל דיל"מ ה"ח לאחר שעבר צ"א תמי"ח שנים שלמים ממולד וי"ד וחינו בשנת צ"א תמי"ט לו"ד, דכ"ח שנת צ"א ת"ג לזכר"ד ח"י למחזור קכ"ט, וסימנה גכ"ה, ורי"ח ניסן וט"ז צו חמישי בשבת ה"י, ורי"ח אייר ציוס ו"ז, ורי"ח סיון ציוס א', וצרייתות דכ"ע דכ"ל דבע"ש ילאו, י"ל דכ"ל כיון דמולד ניסן ה"ח אז כליל ה"י צ' שלי"צ, א"כ לא ה"ח ביכולת לראות מולד הלכנה כליל ה"י ורק כליל ו', אמנם הצרייתות דכ"ל דציוס ה"י ילאו י"ל דכ"ל דמולד האמיתי ה"ח אז מקדים ממולד האמלעי, וסמוכין לזכר י"ח לכצוא מפיוט ר"ח הקליר לפרשת החדש צחרזו אבי כל חוה, "קץ מולדתו חל להקלות, ציוס רביעי צחלות" הרי עכ"ל דכ"ל דציוס רביעי צחלות ה"ח כמולד האמיתי, צאופן דשפיר ה"ח יכולת למרע"ה לראות הלכנה החדשה ולקדשה כליל חמישי ודו"ק;

וראה מהתשב"ץ בפי' להגדה ומדברי הרב ראב"ר הנשיא דל בספרו חשבון המהלכות שער ח', דיצי"מ ה"י בשנת ב"א ת"ג לבהר"ד.]

[כ"ג] **והתשב"ץ** כח צפירושו להגדה, כו"ד ציוסין מ"א, וצכס"ד, ח"ל כשילאו

בע"ש מת משה וצו ציוס מלאו ימיו ושנותיו וכתב י"ג ס"ח, אבל קבורתו צג"א שקצרו בקצ"כ לא ה"ח אלא בשבת במנחה וצין מיתה לקבורה ה"י מונה צכנפי שכינה כדאיתא ספ"ק דסוטה. ושכ"כ צספר עשרה מאמרות פיי"ג מה"צ מאמר חקור דין יע"ש. ומעתה לפי קציעתו שפיר ה"י ז' אדר בע"ש צשכ כג"ל, ומעתה לפי"מ דציארנו צכוונת הזכ"ק דעכ"ל דכ"ל דפטירת מרע"ה ה"י צאחד צאדר שחל בשבת. או צז' צאדר שחל בע"ש וקבורתו ה"י בשבת. וא"כ לפי"ז אין הכרע מהזכר דכ"ל כהפידר"א ובר"א המודעי. וי"ל דכ"ל כהס"ע שצבר עבר צ"א תפי"ח שנים שלמים מו"ד. דכ"ח צ"א ת"ץ לזכר"ד. ולפי"ז ה"י שפיר ר"ח אדר בשבת וז' אדר בע"ש כמצואר צחוס' מנחות ל' ה"ל מדברי רס"ע ש"י כי ה"ח ציוסן ה"י בשבת :

[1234567]

[התוס' מנחות (ל ע"א) עכ"ל דכ"ל דבמדבר היו מקדשין עפי"י הראיה דלא כהר"ח.]

[כ"ד] **ובעיקר** דברי תוס' מנחות כג"ל שמצארים מהס"ע דרי"ח אדר של פטירת מרע"ה ה"ח בשבת, עכ"ל דלא ס"ל כהר"ח שצצ"א הרציון צחיי כג"ל, דכ"ח לפי קציעתו ה"ח סימן כשנה של צ"א תפי"ט לו"ד ככ"ז. ולפי"ז ה"ח אדר ציוס ה"י ויוס ז' אדר ה"ח ציוס ה"י, ומכ"ה דכתבו תוס' דרי"ח ניסן ה"ח אז ציוס א' אין ראי"ה דלא ס"ל כהר"ח, אף דלפי קציעתו ה"ח לרי"ך לביית ר"ח ניסן בשבת. משום ד"ל דצרי"ה ניסן ג"ס לשי' כהר"ח ז"ל צבר תחילו אז לקדש עפי"י הראיה, כיון שצבר נסתלקו ענני כבוד צפטירת מרע"ה כמצואר צתפנית (ט ע"א) וצס"ע פיי וצכ"ל (צחלות כ"כ), אבל רי"ח אדר דעדיין ה"ח משה קיים וכיו ענני כבוד. ה"ח שפיר ר"ח אדר לפי קציעתו ציוס ה"י, ומדכתב תוס' שר"ה אדר ה"ח לפי הס"ע ציוס שבת ע"כ דלא ס"ל הא דהר"ח כג"ל דלא היו מקדשין במדבר עפי"י הראיה, והנה לשיטת כהר"ח ז"ל לכאורה י"ח להכריח הראיה כג"ל (צחלות כ"ה) דהזכר לית לי הא דהס"ע, אמנם ג"ס לשיטת כהר"ח ז"ל אין הכרע להראיה כג"ל ד"ל כמ"ש כהר"ח כג"ל להדעות דמת מרע"ה צז' אדר שכיב יוס המיתה בע"ש ז' אדר ויוס הקצורה בשבת, כן י"ל להמדי"ר כג"ל דמת מרע"ה צאחד צאדר דיוס המיתה ה"ח בע"ש צאחד צאדר ויוס הקצורה ה"ח בשבת כהר"ח כג"ל ודו"ק :

וראה מש"ס דשבת (פ"ז ע"ב) ומס"ע דפליגי אי ניסן שבו יצאו ישראל ממצרים חמישי או ששי בשבת ה"י. וכן מפלוג' ר"י ורבנן אי בחד או בחרי בשבת אקבע ירחא דסיון. הוא ראה דחשובות השנים בס"ע הם מה שעברו שנים שלמים מו"ד.]

[כ"ה] **עוד** יש להצ"א ראי"ה דחשובות השנים צס"ע כ"ס מה שעברו שנים שלמים ממולד וי"ד מש"ס דשבת [פ"ז ע"ב] ואיתא צכמה מדרשים דניסן שבו ילאו ישראל ממלכים אותה ה"ח חמשה בשבת ה"י, וש"ס (פ"ה ע"א) תני צס"ע ניסן שבו ילאו ישראל ממלכים אותה ה"ח שש בשבת ה"י וכן איתא ש"ס [פ"ז ע"ב] לרי יוס צדד בשבת אקבע ירחא דסיון ולרבנן צתרי בשבת יע"ש, והנה צס"ע וצש"ס דע"ז [ט ע"א] מצואר שילאת מלכים ה"ח צ' אלפים תמי"ח יע"ש, ומעתה אי נימא דחשבון צ"א

וליימ בשנת צ"א תמיח לזכר"ד, וחיונו שלא עברו צ"א תמיח שנים שלמים מזכר"ד, רק צ"א תמיח שנים שלמים עברו, וכמזכר מזכר"ד שכתבו שיהי וליימ שנת ט"ז למחזור, וכן כל החשבונות צ"ע חשבו על יסוד זה ועיין בדבריהם, ולהכיל יש לכאורז ראיח לדבריהם. כי בשנת צ"א תמיח לזכר"ד שנה השנית לליימ לדבריהם היה סימנה ח"א. ושפיר היה ריש ירחא דניסן צדד בשנת, וגם שפיר היתה שנה פשוטה, כי לדברי היוחסין היו מעשרין שנה של וליימ, כי רק ע"י עיבור עלה לו עפ"י חשבון דניסן שבו ילאו ישראל ממלרים אותו היום חמשה בשנת היה, כי לולא העיבור היה ריש ירחא דניסן ביום ג' כי סימנה היה זש"ג כג"ל:

[גם איש לשי בעלי מסדרי הדורות הג"ל, דברי הוזהק בפי יתרו ופי תרומה.]

[ג"ן] וגם היה א"ש לפי"ז דברי הזכ"ק צפרשת יתרו ופי תרומה כג"ל שכי שנת מרע"ה

צככ"א שנתא דלולתא דמנחה בשנת אשר לכאורז יקשה לפי כמזכר צ"ש דמגילה וקדושין וס"ע ומכילתא דצ"ז באדר מת מרע"ה, ולדברי רביה כג"ל דעד לאחר פטירת מרע"ה לא היה מקדשין עפ"י כראי כמזכר (באות כ"ט) וא"כ לא משכחת ז' אדר שחל בשנת לפי קביעתיו, אמנם אם נמא כג"ל דבשנת צ"א תמיח לזכר"ד היה וליימ, ולפי"ז היה בשנת צ"א תמיח לזכר"ד פטירת מרע"ה דסימנה היה צח"ג, וריח אדר א"כ, דלפי"ז היה ז' אדר ביום א', ומרע"ה נפטר בעידן לולתא דמנחה בשנת צבין השמשות של ז' אדר. או אפי' לפני זיכ"ש מימ כיון דישאל לא ראו פטירתה. ורק מודע להם ע"י כז"ק כדאיתא בסוטה (י"ג ע"ב) וזודאי לא יאז צ"ק זה עד מול"ש ז' אדר, וכעמידו בחזקת חי עד אז, ועיין במהרי"ם מינץ, ובחשו' מהרי"ל, כו"ד צ"ז יו"ד סי' ש"ח סק"ב, ועיין צנקה"כ שם.

ודיחוי לבדל ספר היוחסין שכי דשנת יצ"ח ה"י עיבור, ממכילתא (פ' ט"ז) ומעדות פ"ב, ומסע"ר פ"ג.]

[ג"ח] והאומנם כי משלש זמנים כללו, שנת וליימ, ושנה השנית לליימ, שנת פטירת מרע"ה, היה יכולין שפיר לקיים לכאורז דברי בעלי מסדרי הדורות כג"ל, אמנם מלמד דכבר כוכחתי ועוד אבאר בסמוך בעזכ"י בראיות ברורות, כי עכ"ל דחשבונות השנים צ"ע כס מה שכבר עברו שנים שלמים מו"ד, עוד זאת אי אפשר לקיים דברי בעל ספר היוחסין שכי דשנת וליימ היה עיבור, מכא דאיתא במכילתא (פ' ט"ז) כיום אחס יולאים שאין ת"ל בחודש האצ"ב מגיד שהשנה שילאו ישראל ממלרים אינה לריכז לעבר, ועיין שש"י שדחה דבריו צ"ב. וכן יש לדחות דבריו מכא דאיתא בעדות פ"ב מ"י וצ"ע פ"ג מכות מלרים י"ב חודש, משמע דס"ל דהי שנה פשוטה.

[ישוב נפלא לבי קושיות הגיל משי"ם דשבת, עפ"י גירסת כתי ש"ס מיבן דליתא שם תיבות אילו ירחא דאייר במעלי שבתא ורישי ויתיישב בזה גם דקרוק עצום שם.]

[ט"ז] ובעמדי משתומם משני קושיות הסוערות כג"ל [באות ל"ה], באיר ד' את עיני, וראיתי צדקדוקי

כשילאו ממלרים היה שנת ו"ז למנין וי"ד שביא שנת חיי למנין זכר"ד ע"כ, הרי דס"ל להחשב"ן כדבריו כג"ל, וליימ היה בשנת צ"א תמיח לזכר"ד וחיונו דס"ל כפירושנו צ"ש דע"ז דחשבונות השנים צ"ע כס שנים שלמים שכבר עברו מו"ד, וכן מזכר כדבריו מדברי הרב רבי אברהם ברבי חייא הנשיא ז"ל בספרו חשבון המלכות שער ח' שכתב וז"ל הקדמונים היו מונים ימי המלכים וכל כתבי עסקיהם מתחלת מלכות אלכסנדר מוקדון שהיתה ג"א ת"ג ליצירה לדעת המונים מבהר"ד וכ"ו. וכן השנה ההיא אנו מונים לשטרות עכ"ל. הרי ע"כ דס"ל להרב רבי אברהם בר"ח הנשיא ז"ל כדבריו כג"ל דציאת מצרים היתה בשנת ב' אלפים ת"ג לבהר"ד דהא מזכר צ"ש דע"ז (ט' ע"א) דאלף שנים לאחר וליימ היה כתחלת מנין השטרות:

[לחנם עשה הסה"ד ט"ס בדברי היסוד"ע סוף יוחסין] ואוצר החכמה

[י"ז] ובסדר הדורות ג"א תמיח הביא מוסד עולם סוף יוחסין שכי דמנין השטרות מתחיל מאותה שנה שביא אלף ליציאת מלרים ג"א תמיח עכ"ל, ובעל סכ"ד כתב על זה וז"ל, ט"ס הוא וליימ תמיח עכ"ל, ובמחנה"ר לחנם עשה ט"ס דבריו כי שפיר לודקין דבריו וכדבריו כג"ל, ולפלא שלא נחשורר הכס"ד מדברי החשב"ן כג"ל שבעתיק בעלנו בשנת וליימ, אשר מדבריו מזכר כהיסועי:

לב קושיות עצומות משי"ם דשבת (פ"ז ע"ב) על יסוד דבריו. ועל הראב"רי הנשיא והתשב"ץ והיסר"ע הג"ל.]

[י"ח] אמנם לכאורז יסתער לדבריו ועל הרב ראב"ריה הנשיא והחשב"ן והיסועי כג"ל צ' קושיות עלומות משי"ם דשנת (פ"ז ע"ב) דתנא דריש ירחא דניסן משנה השנית לליימ היה ראשון למעשה בראשית. ולהכיל אתי דהיה ביום ב'. דשנת צ"א תמיח לזכר"ד היה סימנה זש"ה. ועוד קשה דמשמע מדברי השי"ם שם דשנה השנית לליימ היתה שנה פשוטה, מדמקשה מדריש ירחא דניסן דהאי שחא חד בשנת דאשתקד צ"ד דשנת, דתניא אחרים אומרים אין בין עלת לעלת ואין בין ר"ה לר"ה אלא ד' ימים צלד ואם היתה שנה מעוברת ב', הו"ל ריש ירחא דאייר מעלי שנתא וריש ירחא דסיון שנתא קשיא בין לר"י בין לרבנן, ע"כ. הרי דכ"ל להשי"ם דשנה השנית לליימ היתה שנה פשוטה. דאם ס"ל דהיתה שנה מעוברת טפי הו"ל להקשות מדריש ירחא דניסן דהביא שחא חד בשנת דאשתקד צ"ג בשנת. וריש ירחא דסיון מעלי שנתא, וע"כ דס"ל דהיתה שנה פשוטה, ולדבריו ולהשיטות כג"ל אתי דשנה השנית לליימ היתה שנת עיבור כי צ"א תמיח לזכר"ד היה שנת י"ט למחזור קכ"ט:

[לכאורה יש ראייה לשי היוחסין והצ"ד והסה"ד והנמשכים אחריהם, מכא ב' קושיות כג"ל]

[י"ן] ולכאורה היה ראיח מכה צ' קושיות האלו לבעלי מסדרי הדורות היוחסין וכס"ד וכס"ד והנמשכים אחריהם אשר העמידו שנת

[לגבי השם כתיב מניבן אין התחלה כלל לקושיה התוס' שבת (פ"ו ע"ב) בדיה לרבנן. וגם ארווחא דגם לרבנן י"ל דניסן שבו יצאו ישראל ממצרים ה' בשבת ה' כמו לרי"א]

אמ"א באופן לגירסת הש"ס כתיב מניבן הנ"ל אין כתחלה כלל לקושיה התוס' שבת (פ"ו ע"ב) בדיה לרבנן שהקשו דלמא ל"ל לרבנן ה' חסרין עבוד, הא י"ל ז' חסרין עבוד ואייר דהאי שתא עבדו עבדו ע"כ, אמנם לגירסת הש"ס כתיב הנ"ל שפיר אמרי דאייר דהאי שתא עבדו עבדו לאמת. ואפ"כ מוכרח הש"ס לתרץ לרבנן ה' חסרין עבוד, כיון דהש"ס מקשה מסיפא דלחריס אומרים דשנכ מעוברת ה' ונ"ל, ובאופן לגירסת הש"ס כתיב הנ"ל ארווחא דגם לרבנן י"ל דניסן שבו יצאו ישראל ממצרים חמשה בשבת ה' כמו לרי"א, ואין לריבין לדחוק לאוקמי דלרבנן צ"ע יצאו, ונימא דפליגי רבנן ור"י גס אי בהמשך יצאו או צ"ע יצאו ובפרט כי עדיין לא הוצא צגמ צרייתא דס"ע דצ"ע יצאו ודו"ק.

[תמיה על המהרש"ל ד"ל במה שדחה ק"י התוס' הג"ל.]

אמ"א ובעיקר ק"י בתוס' הנ"ל לגירסת הש"ס הכדפס, ראיתי להמהרש"ל ז"ל בחי"ש שם שכי ליישב דשפיר קאמר תלמודא לרבנן ה' חסרין עבוד דנכי דבין ניסן לניסן לא תמצא כי אם ז' חסרין אבל בין סיון לסיון צ"ע איכא ה' חסרין שאל"כ לא יצא בהשגחון מכוון שיכיר ר"ה ניסן ביום ה' כ"א ביום צ' לפי שסיון יב"י ביום ה' וכו', עכ"ל. ועפר אני תחת כפות רגליו הקדושים ז"ל, ובמחנהכ"ל לא העלה ארוכך לקושיה התוס'. דעדיין הקושיה במקומה עומדת. דנימא דגם אייר דשנכ השנייה לנימא עבדו עבדו ודו"ק.

[לגבי השם כתיב דגם לרבנן ניסן של יציאת ה' בשבת ה', הדרא לדוכתא ק"י המג"א אריח (ס"ו תצ"ד). והרמ"ע מפענו בע"מ, והמהרש"א בע"ז (ג' ע"א) דלכרע נהנה תורה בא לספירה, ולהמח"ש (ס"ו תצ"ד) יקשה גם לגבי השם הכדפס.]

אמ"ב [אמנם יש לעיין בגירסת הש"ס כתיב הנ"ל לפי"מ דמסיק דבין לרבנן ובין לרי"א אמרי דניסן שבו יצאו ישראל ממצרים חמשה בשבת ה' כנ"ל, א"כ כדרא לדוכתא ק"י המג"א צא"ח ריש ס"ו תל"ד, וברומ"ע מפענו בעשרה מאמרות וכמכרש"א צ"ע (ג' ע"א) צחי אגדות לתוד"ה יוס. שהקשו דהא לכו"ע נתנה תורה ביום י"א מן הספירה, למא קבע הש"ס חג כשצונו לדורות ביום חמשים מן הספירה. ואיך אנו אומרים בתפילת חג כשצונו את יוס מתן תורתנו. ועיין צחק יעקב ס"ו תל"ד מה שדחך ישובו של הרמ"ע מפענו שכי ליישב לתנא דסדר עולם וע"י צחי ת"ל סק"צ שכי ליישב לתנא דסדר עולם דביום ע"ש יצאו ואחי כרבנן, שפיר נתנה תורה לדבריהם ביום י' לספירה. ועיין במחש"ס ס"ו תל"ד, וכנה מלכד מה שקשה לדברי הח"י דמה יענה לרי"א עוד זאת כרי מצואר מגירסת הש"ס כתיב הנ"ל דגם לרבנן אמרי דכ"ה יצאו, ועוד דאפי' לגירסת הש"ס הכדפס כבר כתב במחש"ס ס"ו תל"ד דעת

כתוס'

צדקדוקי סופרים שבת (פ"ו ע"ב) שכתב גירסת כתיב ש"ס מניבן דליתא שם תיבות אלו, ירחא דאייר צמטלי שבתא ור"ש ואמריה כחא חמותי ראיתי אור כי יכל ליישב בזה צ' קושיות הנ"ל, דכנה לכא"י יש לדקדק כיון דמקשה בגמ' דאשתקד צ"ד בשבת, וביינו דס"ל דשנכ השנייה לנימא היתה שנה פשוטה, לאחרי לורך בציאו סיפא דלחריס אומרים דאם היתה שנה מעוברת ה', כיון דאינו מקשה רק מרישא, אמנם לגירסת הש"ס כתיב הנ"ל א"ש, דכנה כרואה יראה כי בקושיה בגמ' דאשתקד [צ"ד] בשבת שלט צו יד מגי של אחד מכרש"אויס ז"ל שקדמו עוד מזמן רש"י ותוס' ז"ל, יען כי תיבת [צ"ד] היא צמוסגר צ"י חלי אריח. וכנראה שכי כתוב צה מלפנים דאשתקד צ"י בשבת, יען כי השנה השנייה לנימא היתה צאמת שנה מעוברת וכדצרינו הנ"ל, ולזאת הציא הש"ס סיפא דלחריס אומרים דאם היתה שנה מעוברת ה', כי עיקר הקושיה היא מסיפא, אמנם יען כי צמסקנת הקושיה לרי"א ורבנן קאמר הש"ס כנ"ל א"ש ירחא דאייר צמטלי שבתא כ"ה, א"כ ע"כ אי אפשר לגרום דאשתקד צ"י בשבת, דא"כ טפי כנ"ל להקשות כנ"ל ריש ירחא דאייר צ"י בשבת, ולזאת בגי' דאשתקד צ"ד בשבת, אבל לגירסת הש"ס כתיב הנ"ל דאינו חושב צמסקנת אומריה כי ריש ירחא דאייר ורק אומריה כי ריש ירחא דסיון דזכו צאמת עיקר הקושיה, א"כ שפיר י"ל דקושיה בגמ' אזיל דשנכ השנייה לנימא היתה שנה מעוברת כמו דציארנו, ולזכ שפיר הציא סיפא דלחריס, וא"כ איכא ה' ימים בין עגרת לעגרת וכו' ונמצא דאשתקד צ"י בשבת, וכנ"ל ריש ירחא דסיון בשבתא היינו אפי' אם נימא דאייר דהאי שתא עבדו עבדו לרבנן, ומכש"כ דקשה לרי"א, ועל זה משני הש"ס דלרי"א ז' חסרין עבדו, דס"ל דצדח צצחא איקבע ירחא דסיון, וס"ל דאייר כי חסר לזאת לדידיה אמרי דז' חסרין עבדו מסיון עד ניסן שנה השנייה לנימא חוץ מחדש העיבור דעשו ג"כ חסר וכיינו דבכללות השנה מניסן עד ניסן עשו ט' חסרים עם חודש העיבור, דמלינו שעשו כן בזמן שכי מקדשין עפ"י כרתי עיין בערכין (ט' ע"ב), ולרבנן דס"ל דצחרי צצחא איקבע ירחא דסיון, אמרי לדידכו דח' חסרין עבדו כיינו מסיון עד ניסן שנה השנייה לנימא חוץ מחדש העיבור דעשו ג"כ חסר, צאופן דגם לרבנן בכללות השנה מניסן עד ניסן, לא כי יותר מטי' חסרים עם חדש העיבור כמו לרי"א, ורק החילוק דלרבנן עשו ה' חסרין לצד חדש העיבור לאחר סיון כיון דס"ל דאייר דהאי שתא עבדו עבדו ולרי"א לא עשו לאחר סיון רק ז' חסרין. לצד חדש העיבור, כי כבר חסרו אייר ונמצא שפיר דאף דלפי קביעותינו כי ר"ה ניסן גס בשנה השנייה לנימא, דהיא צ"א תני"א לצחרי"ד, צחמשה בשבת, שסימנה זש"ה, מ"מ זכו דוקא ע"י כז' שלמים חל ניסן צחמשה בשבת, אבל להש"ס דס"ל דאז עשו ה' חסרין לצד חדש העיבור כחסר, וכמו שעשה רבי פעם אחת צממו כמצואר בערכין הנ"ל. והיא לכו"ע בין לרבנן ובין לרי"א כל חד וחד לשיטתו כנ"ל, שפיר יש לקיים לכר"ע בין לרבנן ובין לרי"א צ' הצרייתות כאילו דניסן שבו יצאו ישראל ממצרים חמשה בשבת ה', וניסן שלחצרינו צחד בשבת ה', גס לפי יסוד דצרינו, דו"ק.

[אוצר החכמה]

ותשכח כי היא נכון ונפלא בעזכ"י,

דסיון, וכיינו דניסן ואייר שניכן הי' חסרין, ורצנן ס"ל דצחרי צצצא איקצע ירחי דסיון. וכיינו דניסן הי' מלא ואייר חסר, ועיין ר"ח (ו' ע"ב) דתנא רב שמעאי עלתה פעמים הי' בסיון פעמים ו' פעמים ז' וע"ש.

[מח"ס 1234567]

[ישוב בהג"ל למה שהקשיתי בשיט דשבת (פ"ז ע"ב) דלמה לא קאמר רבא לכרע בששי בשבת נחנה תורה, ולכרע בה' יצאו, ורק פליגי בקביעת ירחי דסיון.]

[מ"ד] ואשר נזכר ארוחא ליישב מה שהקשיתי בש"ס דשבת (פ"ז ע"ב) דלמה לא

קאמר רבא לכרע בששי בשבת נחנה תורה (וכמבואר בפ"י דר"א ונמכילתא הי"ל) ולכו"ע צ"ל, ורצנן ור"י פליגי בקביעת ירחא דסיון דלרצנן צדד צצצא איקצע ירחא דסיון ובשש נחנה תורה, ולר"י בשבת איקצע ירחא דסיון (כיינו דניסן ואייר שניכס היו חסרין וכש"ס דר"ח הי"ל) ובשצטכ לחדש נחנה תורה. והיא קושי' עלומה, אמנם להכיל ל"ק נושם דאליבא דר"י ע"כ אי אפשר לומר דשש צצצא נחנה תורה ורק בשבת, כיון דר"י ס"ל צס"ט דע"ש ילאו, אי"כ אחי דלא היכ מתן תורה י' לספירה ורק מ"ט לספירה ודו"ק:

[ראיות ברורות בעוה"י דלא כשי גדולי האחרונים הג"ל דס"ל דלהברייתא דבה' יצאו, אוי בשבת בנ"א לספירה נחנה תורה, ודא כי לברייתא זו עכ"ל דבע"ש דהיא ג' לספירה נחנה תורה.]

[מ"ה] ויש להביא ראיה ברורה בעוה"י דלהברייתא דצ"ל ילאו עכ"ל דצ"ש דהיא י' לספירה נחנה תורה ודלא כשי' במג"א וברמ"ע מפענו וברמב"ם ז"ל וכנמשכין אחריכון. דס"ל דלהברייתא דצ"ל ילאו אזי בשבת דהיא ג' לספירה נחנה תורה, דכנ"כ צ"ש דשבת (פ"ז ע"ב) מקשה כש"ס לרצנן דס"ל דצחרי צצצא איקצע ירחא דסיון מכך צרייתא דניסן צ"ב ילאו ישראל ממלרים חמישי בשבת, היכ, דלפ"ז ריש ירחא דסיון חד בשבת, ע"כ. ומעתה אם נימא כשי' גדולי האחרונים ז"ל הי"ל דגס להברייתא דס"ל דצ"ל ילאו, אעפ"י בשבת נחנה תורה. אי"כ עדיפא כו"ל להקשות לרצנן מדברי עלמן שאמרו שם (פ"ז ע"ב) דצצצא נחנה תורה. ומכך צרייתא משמע דצצצא נחנה תורה. ולמה ל' להש"ס להקשות לרצנן רק מקביעת ירחא דסיון שלא דצרו צו. והיא רק מה שמפרש רבא פלוגתא. ועכ"ל דלהברייתא דצ"ל ילאו צ"ש נחנה תורה, וא"כ ליכא להקשות מידי לרצנן מצרייתא זו. ולזאת מקשה כש"ס רק מקביעת ירחא דסיון שמפרש רבא ודו"ק. וכן יש להביא ראיה לדבריו הי"ל מהא דמקשה עוד שם בסמוך צין לרצנן צין לר"י מצרייתא דעשר עטרות. דנמלא דאשחקד צ"ד בשבת וכו"ל ריש ירחא דסיון שצתא ע"כ, ומעתה אם נימא כשי' גדולי האחרונים ז"ל הי"ל צכא דאמר רבא לכרע בשבת נחנה תורה דכחוונס דהיא הכרה לכל הצרייתות אף דפליגי צניסן שילאו צאזכ יום היכ. ואף דלפי השצצן לא היכ י' לספירה. אי"כ למכ לו להש"ס להקשות מדברי רבא שלא דיצרו צו. עדיפא כו"ל להקשות מדברי עלמן שאמרו רצנן צצצא נחנה תורה ור"י אמר צצצא.

ומכך

התוס' והטור שז' הטעם להא דקורין שבת הגדול משום דצ"ל ילאו. וכי' דס"ל להתוס' והטור הא דמשני בש"ס על צרייתא דדף (פ"ז ע"ב) הא מצי ר"י הוא, מדלא אמר אלא הא מצי ר"י הוא, משמע דלא חזר מתירין ראשון, וצרייתא ראשונה שהצ"א דקחני דציוס הי' ילאו. מצי אחי גס כרצנן וס"ל דאייר כוי מלא. ורק צרייתא שני דקחני להדי' דאייר כוי חסר אחי כר"י יע"ש. ואנן קו"ל כרצנן וכצרייתא ראשונה דצ"ל ילאו, ולפ"ז דהכ' הי' כה"י, וכדרכ ק"י המג"א [אוצר החכמה] לדוכתא יע"ש.

[פליאה גדולה על אשלי רברבי הג"ל, דהי' פשוט אצלם דלהברייתא דבה' יצאו, נחנה תורה צ"א לספירה. ולפע"ד ליכא ברייתא וליכא מיד מצולם דביוס צ"א לספירה נחנה תורה.]

[מ"ו] אמנם לאחר העיון ובכתבונות תמכתי על בני גדולי עולם אשלי רצצ"י הי"ל וכנמשכין אחריכון, אשר כל כך הי' פשוט אללם דלהברייתא דצ"ל ילאו נחנה תורה ציוס י"א לספירה. וכמה דיות נשתפכו ציוסן של דברים. ולפע"ד ליכא שום צרייתא וליכא מיד מצולם אשר ס"ל דציוס י"א לספירה נחנה תורה. דכנ"כ לכו"ע יש להקשות צכא דאמר רבא דלכו"ע צצצא נחנה תורה. הא מבואר צפידר"א פמ"ז רצי אלעזר צן עזרי' אומר ערב שבת צצצא לחדש צשש שעות ציוס קצלו ישראל את הדברות וצחשע שעות ציוס חזרו ישראל לאהליכס כ"י ע"כ. כרי דאיכא מיד דס"ל דצ"ש נחנה תורה, וכן מפורש צמכילתא צשלח (ט"ז א') צחמשה עשר יום לחדש למכ נאמר יום לידע צאי זכ יום נחנה תורה לישראל ניסן שילאו ישראל ממלרים אירע להיות צחמישי צצצא כשלים ניסן אירע אייר להיות צצצא חסר אייר אירע ציון להיות צאחד צצצא, ואומר ממחרת הפסח ילאו ואומר צחמשה עשר יום לחדש כשי' ואומר צחדש כשלישי ללאת צני ישראל מארץ מלרים. נמלא אומר צחדש כשלישי צששי צחדש צששי צצצא ע"כ, ועיין צמכילתא יתרו (י"ט. י. ו"א) וכי' נכוניס ליוס כשלישי זכ יום ששי צצו ניתכ תורה ע"כ, כרי מפורש ילאו גס צמכילתא דצ"ש נחנה תורה, וקשה דאיך קאמר רבא דלכו"ע צצצא נחנה תורה. אמנם ל"ק דצמכילתא לשיטתי' אזיל דס"ל דניסן שילאו ישראל ממלרים אירע להיות צחמישי צצצא כ"ל, וכן צפידר"א לשיטתי' אזיל צפ"ט שז' צחמישי ילאו צצותיו ממלרים, ולזכ שפיר ס"ל דצ"ש נחנה תורה, משום דליכא למימר לדודכו צצצא נחנה תורה. דאי"כ אחי דמתן תורה הי' ציוס י"א לספירה זכ אינו כי דוקא ציוס י' לספירה נחנה תורה. וכמו שחקנו לנו צאמת אנשי כנ"ג צחפלת חג הצצעות דהיא י' לספירה את יום מתן הוראתו, אכל רבא דאמר לכרע בשבת נחנה תורה קאי לרצנן ורי יוסי. ורי יוסי לשיטתי' אזיל צס"ע דצ"ש ילאו צצותיו ממלרים, ולהס"ע עכ"ל דצצצא י' לספירה נחנה תורה. ולזאת קאמר רבא לכרע בשבת נחנה תורה. כיינו דגס לרצנן דס"ל דצצצא נחנה תורה אין הכרה לומר דרצנן פליגי עס ר"י גס ציוס כשצו צאזכ יום נחנה תורה. ורק י"ל דגס לרצנן צצצא נחנה תורה כמו לר"י צס"ע. ופליגי רק צקביעת ירחי דסיון. דלר"י צחד צצצא איקצע ירחא

בסיון נתנה תורה. ונמצא דליכא צי עונות, וכן לרי יוסי דצחד בשבת איקבע ירחא דסיון אף דלפיין בשבת בסיון נתנה תורה. ונמצא דליכא די עונות, משום דיל דכך ברייתא סיל דמלות הגבלה ומלות פרישח נאמרו ציוס אחד כרי ישמעאל צמכילתא כגיל ודו"ק :

[קו' עצומה בש"ס דשבת (פ"ח ע"א) דאמאי לא משני דברייתא דס"ע אחי' כרי' וניסן ואייר ה' חסרין, ודיחוי לישוב הרש"ש דיל שם.]

[מ"ז] אך קשה לי קושי' עיומה צסוגי זו צבא דמקשה הש"ס (פ"ח ע"א) לרי יוסי דס"ל דצחד בשבת איקבע ירחא דסיון מכא דחני צס"ע ניסן שבו ילאו ישראל ממלרים ערב שבת כי ומלרים ירחא דניסן ערב שבת ריש ירחא דאייר חד בשבת וסיון צתרי בשבת קשי' לרי יוסי, ומשני אמר לך רי יוסי הא מני רבנן היא, ע"כ. וקשה לי דלמה לריך לאוקמי כרבנן, ולריכין לדחוק לפיין דרי יוסי חני לה צס"ע ולא סבר לה, הא שפיר יש לאוקמי כרי יוסי ונימא דניסן ואייר שניכס הי חסרים אז וכדתנא רב שמשי' צרי"ח (ו' ע"ב) דפעמים הם חסרין, ושוי"מ שברגש צקושי' זו הרש"ש ז"ל צבאכותיו, וכחצ ליושב דא"כ הכך ברייתות דלעיל דצ"י בשבת כי פסח אמאן תרמיא עכ"ד, ודבריו תמוכין לפעני"ד דכא אפי' אם נוקמי כך ברייתא דס"ע דצ"ע ילאו גם אלצא דריי, מי"מ שפיר יש לאוקמי גם כך ברייתא דלעיל דצ"י ילאו ג"כ לכ"ע בין לרבנן ובין לריי, דכא לא חזר הש"ס מכא דמשני לרבנן דאייר דכא שחא עבזרי עבזרי. וכמבואר צמה"ש אור"ח סי' תל"ד, כ"ל (צלות מ"צ), ורק בחילוק דלצרייתא דצ"י ילאו מוכרחין לומר דכך ברייתא דניסן ואייר כי כסדרן, אחי כריי ולא כרבנן. ולצרייתא דס"ע דצ"ע ילאו עכ"ל להיפך דכך ברייתא דניסן ואייר כי כסדרן, אחי כרבנן ולא כריי. דכא צל"ח גם לפי"מ דמשני הש"ס דצרייתא דס"ע אחי כרבנן, מוכרחין לומר כ"ל דכרייתא דניסן ואייר כי כסדרן אחי כעת כרבנן ולא כריי, אף דמשני הש"ס מקודם להצרייתא דצ"י ילאו, דכך ברייתא דניסן ואייר כי כסדרן אחי כריי ולא כרבנן ומעתה הקושי' כ"ל צמקומה עומדת.

[אנהירינהו לעינין גירסת הש"ס כתי' מינן. דליתא שם כלל הק' ח"ש מברייאת דס"ע.]

[מ"ח] ואנהירינהו לעינין גירסת הש"ס כתי' מיינן שבו צבא צדקדוקי סופרים שבת (פ"ח ע"א) דליתא שם כלל צה"ס כך ת"ש דחני צס"ע עד הא מני רבנן היא. (ורק איתא צגליון) וע"כ דליתא מכא הקושי' כ"ל דשפיר מני לאוקמי כריי ושניכין הי' חסרין, וצפרט לפי"מ דציארנו (צלות מ"ח) דכא דאמר רצא דלכ"ע (בין לרבנן ובין לריי) בשבת נתנה תורה לא משכחת רק אליצא דצרייתא דס"ע דצ"ע ילאו, דאלי"כ הוי י"א לספירה, דלפיין לריי דס"ל דצ"ע נתנה תורה וס"ל דצחד בשבת איקבע ירחא דסיון ע"כ דלא משכחת לדידי רק אם ניסן ואייר שניכין כי חסרין, ושפיר לא התחיל כלל הש"ס כתי' כ"ל להקשות על ריי ודו"ק.

ומכך ברייתא משמע דצמנה נתנה תורה, ועוד דמה יענו גדולי האחרונים ז"ל להאחרים דנמצא לדבריהם דניסן שבו ילאו ישראל ממלרים צ"י בשבת היה. (ועיין רש"י פ"ז ע"ב צד"ה ז' חסרין) ונמצא לפיין להאחרים ציוס ג"כ לספירה נתנה תורה. וע"כ דפשיטא לי להש"ס דלכ"ע דוקא ציוס י' לספירה נתנה תורה וכמו שמבואר מכא דתקנו לנו אנשי כנ"ג צתפלת חג השבועות זמן מתן תורתנו ועיין פסחים (ס"ח ע"ב) ע"לרת יום שנתנה צי תורה. ועיין צפויט מערבית של ליל אי' דשבועות, טו"ז למרוס עלה. וכוריד דת כלולה. צהג השבועות, [ועיין צפויט לחס שלמה להגאון האדיר פאה"ד האבדק"ק שאלמוי שליט"א חא"ח (סי' ל"ח אות ח') שטרט ליישב דברי גדולי האחרונים ז"ל כ"ל, אמנם צעלמו מסיק שחא דוחק יע"ש]. ומעתה ע"כ הא דאמר רצא לכ"ע בשבת נתנה תורה. היא רק להך ברייתא דס"ע דצ"ע ילאו, דשפיר היה לפיין י' לספירה בשבת, אצל להצרייתא דצ"י ילאו, ע"כ דצ"ע דהיא י' לספירה נתנה תורה וכמכילתא וכפידר"א כ"ל. וכן להאחרים דצ"י ילאו כ"ל, ע"כ לדיד' צחמשה בשבת דהיא י' לספירה נתנה תורה. ודו"ק. ה"טב ;

אוצר החכמות

[קושי' לדברינו ה"ל דלהברייתא דבה' יצאו צ"כ בע"ש נתנה תורה, א"כ לא משכחת צי עונות לרבנן ודי' עונות לריי, וגם קושי' על המכילתא ה"ל. וישוב לזה צפ"ד הח"ס בשבת (פ"ז ע"ב) בדיה בתלחא.]

[מ"ן] אמנם לכאורה יש לפלפל על דברינו כ"ל דלצרייתא דצ"י ילאו ע"כ צע"ש נתנה תורה, לפי"מ דמסיק הש"ס דיש לקיים דצתרי בשבת איקבע ירחא דסיון לרבנן וכן צחד בשבת לריי, גם להך ברייתא דצ"י ילאו, ונמצא להך ברייתא דלרבנן צ"י בסיון נתנה תורה. ולריי צש"ש בסיון נתנה תורה. כיון דלכך ברייתא ע"כ צע"ש נתנה תורה. שהיא י' לספירה וכ"ל. ולכא"י קשה לפי המבואר צשים דצבת שם דלרבנן צ"י עבוד פרישה, ולריי צדי עבוד פרישה וא"כ אם נימא דצ"ע נתנה תורה הא"ך משכחת צי עונות לרבנן ודי' עונות לריי. אמנם ל"ך דכ"כ לכא"י יש להקשות על המכילתא כ"ל דס"ל דצחד בשבת איקבע ירחא דסיון וצ"ע נתנה תורה, הא סח' מכילתא היא רי' ישמעאל. וצש"ש (פ"ז ע"א) מבואר דרי' ישמעאל ס"ל דצ"ע די' עונות וס"ל כרי יוסי דצדי עבוד פרישה. וקשה כ"ל דא"ך משכחת לרי' ישמעאל די' עונות כיון דס"ל דצ"ע נתנה תורה, אמנם ל"ך לפי המבואר צחוס' בשבת (פ"ז ע"ב) צד"ה צתלחא. דכא דאמרי' דמלות הגבלה נאמר ציוס אחד לעלמו הוא רק מסבירא יע"ש. א"כ לפיין י"ל דרי' ישמעאל לא ס"ל כך סברא. וס"ל דמלות הגבלה ומלות פרישה נאמרו ציוס אחד וכפשטי דקרא, וס"ל דצ"י עבוד פרישה, והא דאמר צש"ש שם רי' ישמעאל כרי יוסי דאמר צדי עבוד פרישה. הכוונה דרי' ישמעאל ס"ל דצ"ע די' עונות כריי, וצ"כ הוא רק משתוי עם רי' יוסי. אצל לא דרי' ישמעאל ס"ל גם צ"כ כריי דצדי עבוד פרישה (ומדויק צ"כ לשון הש"ס צצבת "דאמר" דלכא"י הוא מיותר. אמנם להג"ל א"ש "דאמר" קאי רק לרי' יוסי). ומעתה שפיר מסיק הש"ס גם להך ברייתא דצ"י ילאו דס"ל לרבנן דצתרי בשבת איקבע ירחא דסיון. אף דלפיין צחמשה

ציון

אָה"ח 7654321

כמו אבותיהם פן ישתכח סוד העיבור, וזמן השלישי מן סוף צעלי החלמוד עד עכשיו תקפו כלות ונתמעטו הלצבות וראי צ"ד הסמוכין האחרונים כי עתידה בסמיכה להבטל לגמרי מישראל עמדו ועשו השבון למסרו לדורות עולם להמון עם וא"ל למסור להמון עם השבון אמיתי כי הוא עמוק מאד בסוד העיבור דלמכ יטעו זו. ואם אכן הדיוטות טועין בלא לא עלינו נאמר לכם ואחס אפי מוטעין. כי צרי לכם כמותכם סמוכים דוקא וכבר בטל הסמיכה. וכן א"ל למסור לדורות רק השבון אמלעי שאין הטעות מזוי זו עכ"ל, ועיין בנחל אשכול על האשכול ח"ש כי חנוכה ופורים כי ז'אות י' שביא ג"כ מצי' דודו צל יד דוד על כל הא דשלו מתם כדברי החזון למועד כ"ל. ומעתה בגלות צל דוכי דכי אז סמוכין וכי מחשצין השבון כראי וקובצין חדשים ומעצבים שנים בחי"ל. מ"מ לא היו מקדשין ע"י עידי רא"י וכ"ל, ולזאת שפיר ידע המן הרשע ע"י השבון אסטרוגלי של הראי כי י"ג אדר יחול ציום השלישי וד"ק.

[קרי' לדברינו הנ"ל וגם לשי' בעלי מסדרי הדורות, מקרא פזרא (ו' ס' ח' ליב ליג.)]

[י"ד] ברם איכא לעיוני בקרא עזרא (ו' טו) דכתיב כי צאחד לחדש כראשון הוא יסוד המעלה מצבל, וצאחד לחדש החמישי צא אל ירושלים, וצמזרא (ח' ל"ז) וצא ירושלים ונשצ שם ימים שלשה, וצפי' ל"ג וציום הרביעי נשקל בכסף וצאזב וצכלים וגו', ומעתה אם נימא כדצרינו כ"ל דהשבון השנים צס"ע הם שנים שלמים שצבר עצרו מו"ד, אי"כ לפי"ז היכ יסוד המעלה מצבל לאחר שעצרו ג"א תי"ג שנים ממולד וי"ד, שביא שנת ג"א חט"ו לצבר"ד, י"ד למחזור ק"פ, וסומנה זש"ב, דכיכ ר"ח ניסן ציום ה', ור"ח אז כיכ ציום ד', ולפי"ז יקשכ לדרכינו דאיך נוכל לקיים הקרא וציום הרביעי נשקל בכסף וגו' כיון דכיכ צשצת, דכא כיון דצאז לירושלם צרי"ח אז שכיכ ציום ד' אי"כ יום הרביעי כיכ צשצת. ודע דגם לצעלי מסדרי הדורות שכיכת זאת צשנת ג"א תי"ג לצבר"ד י"צ למחזור ג"כ יקשכ דכיכת סימנה זח"א, ור"ח ניסן כיכ ציום א', ור"ח אז צשצת, אי"כ הואך נוכל לקיים הקרא וצאחד לחדש החמישי צא אל ירושלים כיון דכיכ צשצת, וכן יקשכ אם נימא דכיכת צשנת ג"א תי"ג לו"ד דכיכ שנת ג"א תי"ד לצבר"ד י"ג למחזור, דסומנה גכ"ב, דכיכ ר"ח אז ציום ד', ואיך נוכל לקיים הקרא וציום הרביעי נשקל בכסף וגו' כיון דכיכ צשצת וכ"ל.

[ישוב לקושיות הנ"ל, ודחוי להמ"צ במצ"כ מ"ב ס"ח.]

[י"ה] אמנם לאחר הכתבונות ל"ק מלצד דאין ככרה לומר דיום הרביעי כי צשצת אף דר"ח אז כיכ ציום ד', משום ד"ל דצאז לירושלים צרי"ח לפנות ערב צאופן דהשלש ימים שיצצו המצואר בקרא התחילו מיום ה', ונמאל דיום הרביעי כיכ ציום א', זאת ועוד אחרת י"ל דאז היו מקדשין עפ"י הראי, וי"ל דמולד האמיתי של חדש אז נחאחר בערך י"ד שעות ממולד האמלעי של אז שכיכ אז צשנת ג"א חט"ו לצבר"ד צליל ג' טי' ש"צ. ולא ראו כלצנה החדש צליל ד' רק צליל ה', ולזאת כיכ ר"ח אז

גדול כי המן וכתב אגרות פתקין והפיל גורלות לידע צין יום ליום וצין מל למל וצין חדש לחדש שנאמר הפיל פור הוא כגורל לפני המן וכתב ושלח צכל המדינות להשמיד להרוג ולצצד את כל היחודים מנער ועד זקן טף ונשים צשלשכ עשר לחדש שנים עשר הוא חדש אדר "ציום השלישי" צמל ארי. ע"כ. ומעתה לכא"י יקשכ לפי דצרינו כ"ל דגם פורים כיכת צשנת ג"א חט"ו לצבר"ד, דסומנה גכ"ז. ולפי"ז כי י"ג אדר צ' ציום הרביעי. וצפידר"א כ"ל מצואר ד"ג אדר כי ציום השלישי, אמנם לכא"י י"ג ליושצ משום ד"ל דכ דוקא לפי השצונינו המקובל מ"י כלל נשיאכ. עולכ למפרע ד"ג אדר"ש כי אז ציום רביעי. אזל לפי האמת שכי מקדשין אז עפ"י הראי י"ל דאז כי מקדים המולד האמיתי בערך י"ד או ט"ו שעות ממולד אמלעי של אדר"ש שכי אז כי שעות צליל ה'. ופפיר כי נראית כלצנה החדש צליל ה'. וכי ר"ח אדר"ש ציום ה'. ופפיר כי אז י"ג אדר"ש ציום השלישי. ולפי"ז שפיר יונה תאר אסטרוגלום גדול שאמר ר' יוסי על המן. על כי ידע לעשות השבון כראי העמוק על דרך שחשצו בסוכדרין, כי על השצונינו האמלעי המסורה לנו עכשיו בגלות, כתב ברמצי"ם צפ"א מהקב"ח י"ד אפילו תינוקת של צית רצן מגיעין עד סופו צשלשכ וארצכ ימים. אמנם עדיין קשכ דוכי דכי ציד המן לעשות השבון אסטרוגלי של הראי, אזל זאת כיכת צלתי אפשרי לו להמן לידע אם יראו עדים כלצנה ויצואו להעיד שראו את כלצנה החדש, וכמו שאירע כמה פעמים צזמן שכי מקדשין עפ"י הראי שלא צאו עדים כלל וכי מעצרין את החדש. ולכא"י י"ל דגם על זכ הפיל גורל אם יצואו עדים או לא. אמנם לא קחשיב זאת צפידר"א צין כגורלות שהפיל המן.

י שוב לקרי הנ"ל עפ"י מה שהעליתי בחידושי דבח"ל אף שהי' מחשצין חשבון הראי. מ"מ לא הי' מקבלין עידי רא"י רק בא"י.

[י"ג] אמנם יש ליושצ עפ"י מה שבעליתי בחידושי דוכי דמלינו צצרכות ס"ג, וירושלמי נדרים פ"ו, וירושלמי סוכדרין פ"א כ"צ, ונפסק לכלכ ברמצי"ם פ"א מהקב"ח כי"ח אם כי אדם גדול צחכמה ונסמך צא"י וילא לחי"ל ולא הניח צא"י כמותו כי" מחשצ וקובע חדשים ומעבר שנים צח"ל יע"ש. ובעליתי דמ"מ צח"ל לא כי מקצלין עידי רא"י. ורק כי מחשצין השבון הראי כדרך שהא"טגונין חושצין. וקובצין חדש מעובר וחדש חסר צקציעה לא צקידוש, ובעליתי זאת צראיות צעזכ"י. ועיין צס' חזון למועד צכופו צקילור שם שכי דשלשכ זמנים כי ליראל צקציעות השנים. אחד צזמן שכי מחשצין השבון הראי ומקדשין רק עפ"י עידי רא"י, ואחד צזמן שכי מחשצין השבון הראי אזל לא כי מקדשין עפ"י עידי רא"י. וכמו צזמן שמואל ירחינאכ ששכ צחכמתו עיבורא דתליסר שני, וצלתי ספק השבון אמיתי דאילו כי רק השבון אמלעי כמו שלנו. מאי מעליותא אם כי על תליסר שני או על שני חדשים בלא הוא ש' כל ימי עולם, וכאשר עשו עבודה על כמה שנים שלחו אותו לכל הסמוכין שצדור והסכימו עליו וקדשו השנים והחדשים ושלחו לזני גולה. ועל אותו זמן גזרו אשר אפי"כ ינכגו יוט"ש